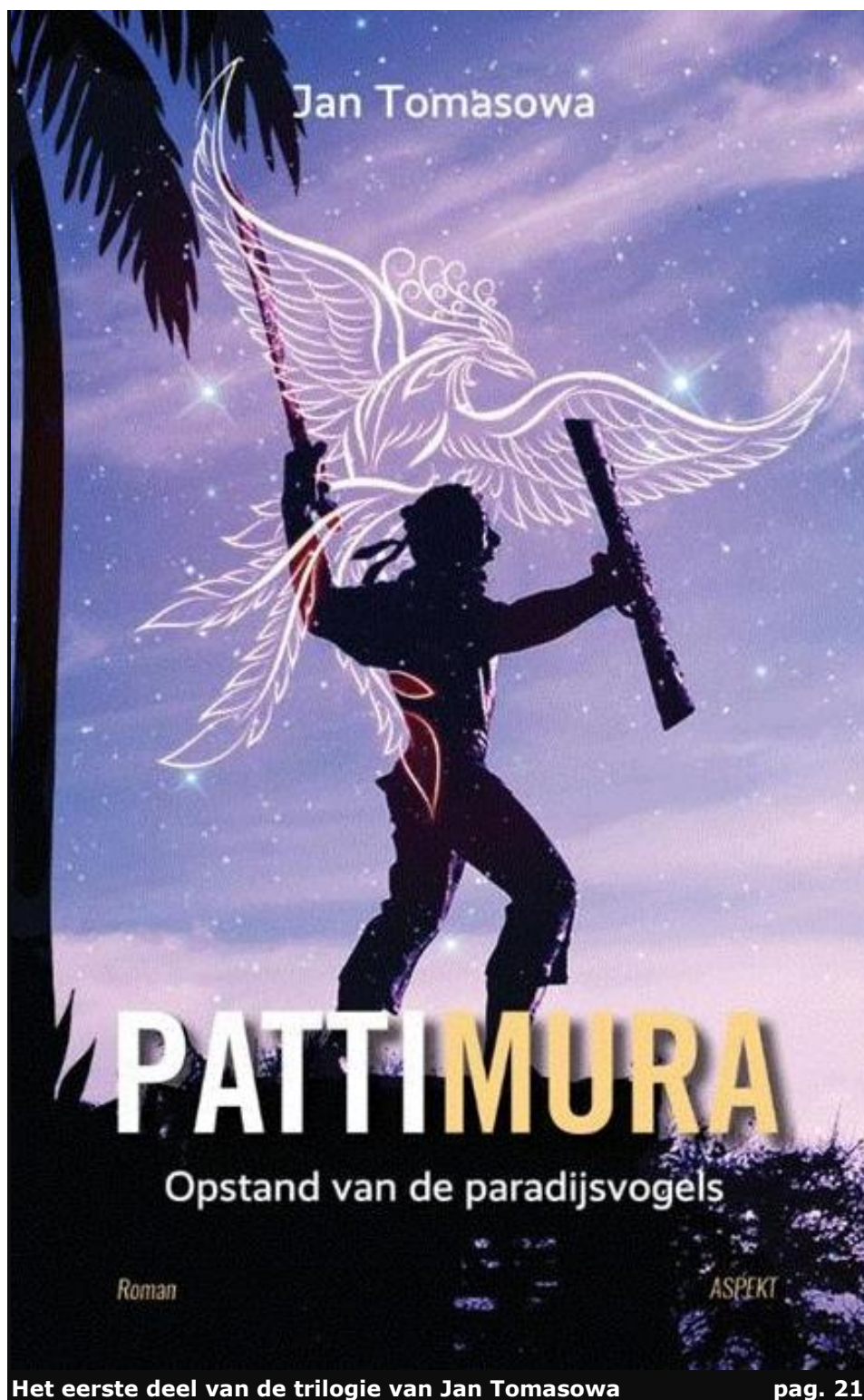

In dit nummer:

**Berichtgeving
politie acties
gecensureerd.....2**

**Willebrordus Naessens
de 'Pianoman'.....3**

**Het verborgen leed
bestaat nog steeds.....8**

**Sluipende islamisering
in Indonesië.....10**

**Sophiahof – Van Indië
tot nu.....13**

**Feest van kleur en
textiel.....21**

JES nieuws.....22

**Trilogie van schrijver
Jan Tomasowa.....24**

Ebbe op Java.....25

Tjidengkamp Reünie....26

Column.....30

Links4u.....31

Van de redactie

We openen met een artikel over de wijze waarop vroegere overheden alle berichtgevingen over de politionele acties bewust heeft gecensureerd. Dan een artikel van gastauteur Ed Vermeulen over Willebrordus Naessens, de 'Pianoman', gevolgd door een artikel van Han Dehne over de trieste balans van het overheidsbeleid ten tijde van de repatriëring van Nederlanders uit Indië, waarvan de gevolgen nu nog steeds merkbaar zijn. Veel nieuws van het IHC en MHM in de rubriek 'Sophiahof'. Ook speciale aandacht voor de erg productieve Molukse schrijver Jan Tomasowa. Tenslotte de aankondiging van de 11^e Tjidengkamp Reünie. De redactie wenst u weer veel leesplezier.

Heeft u zelf een item, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt zijn redactionele inhoud met alle plezier voor u open.

Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van nu 9600 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw **waardering** als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is

uw betrokkenheid bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een **VRIJWILLIGE DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)

NL39 RABO 0129 216 836,

t.n.v. **N.I.C.C.** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Berichtgeving tijdens en na de politionele acties gecensureerd

Door: Menke de Groot

De afgelopen tientallen jaren verschenen en verschijnen nog steeds in kranten, tijdschriften en boeken vele artikelen over de zogenaamde "oorlogsmisdaden" van Nederlandse soldaten in Nederlands-Indië gedurende de periode 1945-1950.

Om hun punt kracht bij te zetten gebruiken de auteurs veelal foto's van gesneuvelde Indonesiërs, consequent "vrijheidsstrijders" genoemd. De reden dat er echter van de duizenden Nederlandse jongens die sneuvelen vrijwel geen foto's bestaan is omdat deze **op last van de Nederlandse overheid verwijderd zijn**.

U kunt deze vernietigingsdrang onder meer ook zien aan het feit dat de regering opdracht gaf door de overheid afgekeurde foto's te doen verdwijnen of de negatieven te bekrassen.

In dit artikel ziet u een dergelijke foto, met identificatie van de

slachtoffers en de context waarin zij stierven.

Het is diep te betreuren dat de overheid op een dergelijke wijze met dit soort foto's omging. Geen van de ouders of echtgenotes van de gesneuvelde militairen werd ooit in de gelegenheid gesteld het (tijdelijke) graf van hun zoon of man in Indonesië te bezoeken.

Een foto had hen meer informatie kunnen verschaffen dan een afbeelding van het standaardkruis op een Erebegraafplaats.

Bezetting van Blitar: Huzaren van Boreel Overhof en Nies gesneuveld.

Eind december 1948 bleek het plaatsje Wingi al bezet te zijn door een regiment Grenadiers, die te voet een kortere route had genomen. Het Regiment Huzaren van Boreel kreeg daarom de opdracht snel op te rukken naar Blitar, gelegen ten zuidwesten van Malang. Ondanks de vele wegversperringen verliep de tocht tamelijk snel.

Toen men Blitar uiteindelijk bereikte, leek de stad uitgestorven. Iets buiten de plaats werden de 14 manschappen echter gedwongen te stoppen voor een gesaboteerde brug, waar nadere instructies moesten worden afgewacht.

Ineens klonk een angstaanjagend geschreeuw vanuit een vijandelijke troep van honderd man en

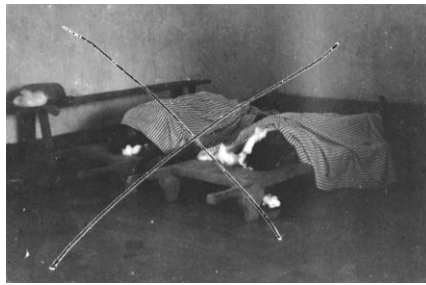
werd het vuur op de Huzaren van Boreel geopend.

De kogelregel werd beantwoord door schoten uit mitrailleurs en geweren. Met name de Humber, uitgerust met een mitrailleur, verhinderde dat er meer gewonden vielen.

Het vijandelijk vuur werd hierdoor en doordat een groep infanteristen te hulp schoot, snel tot zwijgen gebracht. De chauffeur van de Humber raakte tijdens het gevecht

door een buikschot gewond. In totaal vielen er tijdens de strijd om en rond Blitar acht doden en veertien gewonden.

Op 21 december 1948 sneuvelden twee Huzaren van Boreel tijdens de strijd bij de bezetting van en gevechten rond Blitar.

Dat waren: Franciscus Leonardus Overhof (Maastricht, 1 oktober 1927 - Blitar, 21 december 1948), Huzaar Eerste Klasse, 3-2 RH Boreel en Peter Johannes Mathias Hubertus Nies (Nederweert, 28 november 1925 - Blitar, 21 december 1948), Huzaar 3-2 RH Boreel.

Nies bereikte de leeftijd van 23 jaar, Overhof werd slechts 21.

Hun ontzielde lichamen baarde men tijdelijk op in een schoolgebouw in Blitar. Overhof en Nies werden later herbegraven op het Nederlands Ereveld Kembang Kuning te Soerabaja. Van hen en de strijd die zij in opdracht van de Nederlandse regering streden resten slechts een bekraste foto van hun stoffelijke overschotten en de kruizen op de Erebegraafplaats in Soerabaja.

www.nederlandsekrijgsmacht.nl/

Willebrordus J.Th. Naessens, de 'Pianoman'

Sporen van Indië op de oude begraafplaats aan de Berkenweg in Baarn

Door: Ed Vermeulen

Op de Baarnse geschiedenisite Groenegraf.nl vindt u een keur aan op genealogische basis gestoelde kleine en grotere verhalen. Dikwijls staat hierin de oude begraafplaats aan de Berkenweg centraal. Niet meer dan logisch want hier immers vonden veel inwoners van het oude Baarn, bekende en onbekende Baarnaars en Barinezen gelijk, hun laatste rustplaats. De oude begraafplaats, net op tijd van de ondergang gered en nu in 'eeuwigdurend' onderhoud bij een uiterst actieve werkgroep van de Historische Kring Baarne! Eén van de verhalen die er uit springen is het verhaal van de internationaal bekende pianobouwer, tevens zelf

Naessens piano, te koop in Jakarta in 2010

een begaafd pianist, Willebrordus Josephus Theodorus Naessens, 'Willem' voor zijn familie en zijn talrijke vrienden en in ons verhaal de 'Pianoman'. Sinds februari 1915 begraven op de oude

begraafplaats aan de Berkenweg. Het Baarnsch Lyceum: In 2016 schreef ik het verhaaltje Louisa State en Het Baarnsch Lyceum; een verhaal gedrapeerd rond een klassenfoto van jongensklas 1c van Het Baarnsch Lyceum uit 1953. Met het plaatsen van deze foto wilde ik er de aandacht op vestigen dat in die jaren, Nederlands Indië, hoewel voorbij, nog redelijk aantoonbaar aanwezig was. Eén van mijn klasgenoten heette Leo Naessens.

Hij woonde in die jaren op Louisa State, een groot en bekend internaat op de Gerrit van de Veenlaan, waar veel bewoners banden met het voormalige Ned.

De familie Naessens voor hun woning in Surabaya in 1895. Zittend in de stoel, Willebrordus Naessens

Indië en Indonesië hadden. Op de Indische site Indisch4ever werd aandacht aan het verhaal besteed. Er kwamen reacties waaronder één uit het verre Nieuw Zeeland van zijn vroegere klasgenoot Leo Naessens. Als achterkleinzoon van 'De Pianoman' wist hij veel, zo niet alles, over zijn overgrootvader te vertellen. Hij vertelde onder meer hij dat hij in de laat 70'er jaren evenals in jaren '90 van de vorige eeuw, tijdens zijn werkzaamheden als journalist voor diverse kranten, waaronder de Jakarta Post, met eigen ogen had kunnen vaststellen dat het Naessens gebouw in Surabaya nog steeds bestond.

De uitgebreide en waardevolle door hem met ons gedeelde informatie maakte het mogelijk het oorspronkelijke verhaal uit 2006 te breiden en van na enig speurwerk gevonden nieuwe, typisch Baarnse en soms ook Soester, details te voorzien.

Willebrordus Naessens, de Pianoman, werd geboren op 22 maart 1862 in Zaltbommel, als zoon van Willem Johannes Theodorus Naessens en Cornelia Sophia Constantia Bol.

Volgens familiedocumenten zou hij in 1877, op vijftienjarige leeftijd, zijn intrek hebben genomen bij een weduwe Sanders in Leiden.

Hij was een talentvol pianospeler en ontwikkelde zich tot een veelgevraagd concertpianist.

Tijdens één van zijn concertreizen door het voormalige Nederlands Indië besloot hij om zich in Surabaya (Oost Java) te vestigen. Een besluit onder meer ingegeven door het feit dat hij niet erg te spreken was over de kwaliteit van de door hem in Nederlands Indië bespeelde piano's: deze waren meestal afkomstig uit Europa en in veel gevallen niet bestand tegen de tropische omstandigheden. Hij zag hier mogelijkheden, bleek een uitstekend gevoel voor 'zaken' te hebben, dat hij gebruikte bij het oprichten in 1891 van de firma W. Naessens & Co.

De tand des tijd doorstaan

Deze firma in eerste instantie gericht op de import en verkoop van piano's en andere muziekinstrumenten, schakelde al snel

over op de bouw van piano's. Hierbij werd het mechanisme van de piano vanuit Europa geïmporteerd, waarna het meubel door lokale Javaanse en Chinese meubelmakers werd gebouwd van tropisch hardhout, djati en teak. Dit hout was beter bestand tegen lokale klimaat-invloeden en tegen insecten (termieten).

Deze manier van fabricage bleek een groot succes: al spoedig volgde in 1897 de opening van een tweede filiaal en fabriek in Batavia. Uiteindelijk zou Naessens in 1903 ook de reeds bestaande pianofabriek van John Corsmit (Johannes Jacobus Corsmit, geboren 4 april 1852 in Vlissingen en overleden te Surabaya op 30 maart 1903) overnemen. Ook deze werkte al volgens de later ook door Naessens gehanteerde bouw- en handelswijze. Een citaat uit een artikel over de Bataviasche Tentoonstelling verwijst hiernaar:

'Wat tegenwoordig doodgewoon lijkt – een piano met een djatihouten kast – was op de Bataviasche Tentoonstelling iets geheel nieuws. De eerste, die een dergelijke tropenpiano hier vervaardigde was pianobouwer John Corsmit uit Surabaya. Het mechanisme liet hij uit Europa komen, de rest was Indisch maaksel'

Amsterdam Leidseplein (ca. 1920), zicht op Koepelkerk en rechts Duwaer & Naessens gebouw. (Coll. SERC)

Vervolgens werden door Naessens in 1911 te Semarang (Midden Java) en Medan (Sumatra) en in 1913 in Djokjakarta (Midden Java) filialen geopend.

De zaken liepen voorspoedig en Naessens zag steeds meer kansen om zijn muzikale handel uit te breiden. Onder meer door te starten met de productie van automatische piano's, waarbij de piano zelf speelde en de muziek werd gereproduceerd vanaf een papieren rol. Een dergelijk instrument bestond al onder de naam Pianola; dit was echter een beschermde naam.

Naessens zocht derhalve samenwerking met de Duitse fabrikant Hupfeld, maker van een vergelijkbaar instrument de Phonola.

In 1911 kwam hij terug naar Nederland, en vestigde zich met zijn gezin in de fraaie villa Hill Grove, ooit het buiten 'Landlust',

in Soestdijk, gemeente Soest aan de Rijksstraatweg A47 (de latere Burg. Grothestraat) op slechts een steenworp afstand van Huize Groenweg, dat vanaf 1938 Java-hotel werd genoemd en weer later Oranjehotel. Vermeldenswaard is dat deze beide hotels onder leiding stonden van de uit Indië, waar zij meerdere hotels bezaten, komende familie Cramer van den Boogaart. Weer later verhuisde deze familie naar Baarn en hielden pension in de nog steeds bestaande villa Mollerusstraat 1.

Naessens: De leiding van zijn bedrijven in Nederlands Indië liet Naessens over aan zaakwaarnemers. In Den Haag begon hij

een klein filiaal van Hupfeld's Phonola, korte tijd later gevolgd door een groter filiaal in Amsterdam. Dit Amsterdamse filiaal werd gesticht samen met de firma Duwaer aldaar. 'Duwaer en Naessens' bloeide, dankzij de lucratieve handel in Hupfeld instrumenten, op tot een zaak, die in 1911 een prachtig pand aan het Leidsebosje kon betrekken. Vanzelfsprekend liet Naessens ook Hupfeld instrumenten naar Indië verscheppen om ze daar tropenbestendig te laten maken. In 1911 en de jaren erna had de firma Naessens niet minder dan 200 man in dienst!

Op de prachtige foto (boven) uit de twintiger jaren van de vorige eeuw ziet u op de achtergrond het Duwaer-Naessens pand met links de Koepelkerk, beiden in 1972 gesloopt. Rechts de Stadsschouwburg met daarachter (niet zichtbaar) het fameuze American

Hotel en links het pand, bij velen bekend als het Hirsch gebouw waar ooit modezaak Hirsch triomfen vierde, maar ook de plek waar later Van der Laaken's Handelmaatschappij NV (in cosmetica en parfumerieën) met hierin ook een parfumeriewinkel en kapsalon zich vestigde.

Buitenplaats Hill Grove, Soestdijk (coll. J.Kappers)

Waarom ik u dit vertel? Eigenaar de heer Van der Laaken Sr., vertrok in 1939/1940, in een poging om de steeds heftiger wordende dreigingen van het Nationaal Socialisme uit de weg te gaan, samen met zijn echtgenote en hun twee kinderen (jongen en meisje) via Engeland naar Nederlands Indië. Gezien de toenemende oorlogsdreiging in het Verre Oosten waarbij uiteindelijk ook Nederlands Indië betrokken zou worden werd zoon André (geboren in 1921) in september 1941 onder de wapenen geroepen bij het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL).

Hij maakte de strijd tegen Japan mee, werd na de capitulatie van het KNIL op 8 maart 1942 krijsgeslagen gemaakt waarna hij te werk werd gesteld aan de beruchte Birma-Siam Spoorlijn. Hij overleefde, evenals zijn beide ouders en zuster, de verschrikkingen van het kamp. In de herfst van zijn leven gekomen woonde André van der Laaken samen met zijn echtgenote, zij overleed in 1997, in Baarn, waar hij in 2002 is overleden.

Batavia en Surabaya: In 1913 werd het gebouw van W. Naessens & Co. te Batavia (het latere Djakarta) het toneel van een aantal stakingen georganiseerd door Sareket Islam, een inlandse (Indonesische) politieke partij, die streed voor sociale en economische vrijmaking van de lokale (inheemse), bevolking. De staking van 1913 ondersteunde aanspraken op een beter salaris, een vrije vrijdagmiddag, zodat de arbeiders de gebeden in de moskee konden bijwonen en de betere sociaal economische omstandigheden in het algemeen. Bijzonder om te vermelden is het feit dat de oorspronkelijke 'Naessens Muziekhandel' in Surabaya nog in vol bedrijf was toen in februari 1942 de eerste Japanse troepen Surabaya binnentrokken.

Noodlottig ongeval: Op 31 januari 1915 sloeg het noodlot toe. Naessens was samen met zijn echtgenote per auto met chauffeur onder weg naar Den Haag. Nabij Woerden reed de auto door een oneffenheid in de weg en botste daarna tegen een paal van een brug. Naessens, die samen met zijn vrouw op de achterbank zat, kwam hierdoor hard met zijn hoofd in contact met de glazen afscheidingswand waarvan glaszerven zijn halsslagader doorsneden. Hij bloedde dood in de armen van zijn vrouw.

Javahotel, het latere Oranjehotel (voll. J.Kappers)

Mogelijk één van de eerste verkeersongevallen met dodelijke afloop in Nederland. Zijn echtgenote, Maria Frederika Naessens-Wardenaar, en de chauffeur over-

leefden dit tragische ongeval. Naessens werd vier jaar nadat het echtpaar zich komende vanuit Nederlands Indië weer in Nederland gevestigd had in Baarn op de oude algemene begraafplaats aan de Berkenweg begraven. Hij bereikte de leeftijd van 52 jaar. Waarom de begrafenis in Baarn plaats vond is niet te achterhalen; het echtpaar woonde immers in Soestdijk, gemeente Soest. Ook hun kinderen woonden niet in de directe omgeving. Mogelijk ging het echtpaar in Baarn naar de kerk en vond daarom de begrafenis in Baarn plaats. We weten het niet.

André van der Laaken (1941 KNIL) (Coll. Van der Laaken)

Naessens' echtgenote: de Indische Maria Frederika Wardenaar, geboren op 5 december 1867 te Kediri, Oost Java, was een telg uit de oude Indische familie Wardenaar. Zij nam actief deel aan het werk van haar man en deed de administratie van het bedrijf.

Daarnaast was zij een getalenteerd schilderes en zangeres en stond naast onder haar familienaam ook bekend onder haar artiestennaam: Mia Aarwen.

Showroom van W. Naessens & Co in Batavia. Hier waren niet minder dan 12 Phonola voorzetstukken uitgesteld

Haar overgrootvader Willem Wardenaar was in de periode juli 1800 tot november 1803 het 'opperhoofd' van de Nederlandse factorij oftewel handelspost op Dejima, een klein eiland in de baai van Nagasaki, Japan. Hij zou mogelijk een nogal opmerkelijke rol gespeeld hebben bij Engelse pogingen om zich gedurende de Napoleontische jaren van Dejima meester te maken. Deze handelspost was door de VOC in 1609, eerst op het eiland Hirado en sinds 1641 op Dejima, gevestigd. Het laatste opperhoofd was Janus H. Donker Curtius, die van november 1852 tot februari 1860 dit ambt bekleedde. Na het overlijden van haar echtgenoot in januari 1915 werd Hill Grove op 27 juli van hetzelfde jaar in een openbare verkoping verkocht en verhuisde de weduwe Naessens naar Den Haag, waar zij nog vele jaren woonde. Uiteindelijk werd de villa rond 1930 gesloopt, waarna er in 1931 een rij van acht aaneengeschaalde villa's (Burg. Grothestraat 48 t/m/ 62) werd gebouwd met de uiterst intrigerende, mogelijk op Bijbelse gronden geïnspireerde, naam 'De acht zaligheden'. Op 21-6-1931 overleed Maria Wardenaar op 63 jarige leeftijd aan leukemie in het ziekenhuis Maria Stichting, een voormalig rooms-katholiek ziekenhuis, te Haarlem. Dit ziekenhuis

dat vanaf 1989 deel zou uitmaken van het Spaarne Ziekenhuis speelde een grote rol in de familie Naessens, meerdere familieleden waren hieraan als arts verbonden. Maria Frederika Wardenaar werd bij haar echtgenoot in Baarn begraven, waar hun graf nog steeds aanwezig is. Het verhaal van Willebrordus Josephus Theodorus Naessens, De Pianoman, opnieuw verteld en vastgelegd.

De toevalligheden in het leven: In 1991 maakten Ed Vermeulen (auteur van dit verhaal) en zijn vrouw, samen met hun vrienden Jan en Lily van Hoogstraten-Corsmit een reis door Java en Bali. De beide echtgenotes zijn op Java geboren. Op de Christelijke begraafplaats Pandu in Bandung vonden zij na enig zoeken de restanten van het graf van Lily's grootvader Corsmit.

Een graf ontworpen door haar vader Ir. E.J.A. Corsmit, in zijn werkzame leven ingenieur bij de Staats Spoorwegen op Java. Dat overgrootvader Johannes Jacobus 'John' Corsmit pianofabrikant was is toen niet ter sprake gekomen en werd pas tijdens correspondentie in 2018 bekend. In dit geval een bijzondere toevalligheid. Dat het bezoek aan het eraast gelegen Ereveld Pandu tot een

doorbraak in weer een andere Indische familiegeschiedenis zou leiden, was onverwacht en is tot op de dag van vandaag een klein wonder te noemen.

Met dank aan:

- Leo Naessens voor het ter beschikking stellen van de uitgebreide documentatie over het leven van zijn overgrootvader Willebrordus Naessens, De Pianoman.
- Indisch4ever.nu
- John Kappers: diverse foto's en kranten berichten.
- Madeleine Rinzema-van der Laaken: info uit fam. archief Van der Laaken

Geraadpleegde bronnen:

- Theo Corsmit: Genealogie familie Corsmit, 2004.
- Groenegrav.nl: De oude begraafplaats aan de Berkenweg te Baarn.

Geïnspireerd door: Internationale Pianofabrikant begraven in Baarn, Groenegrav.nl (2012)

Voor dit artikel is ook de website van het Pianola-Museum een belangrijke bron geweest.

[Klik hier om hun website te bezoeken.](#)

Alle foto's uit de Coll. Naessens, tenzij anders aangegeven.

Het verborgen leed bestaat nog steeds... en ik blijf het hardop roepen

Door: Han Dehne

Sommige Nederlanders ergeren zich regelmatig aan de kennelijk boosheid, afkeuring en haat die in allerlei commentaren worden geuit aan het adres van Nederlanders. *En ik blijf het hardop uitroepen: bij deze wil ik duidelijk maken dat dit beslist niet de individuele Nederlanders betreft. Het is altijd bedoeld als verwijten aan de Nederlandse overheden.*

Slechts een heel klein aantal Nederlandse individuen uitte zich toen erg negatief, maar dat kon alleen het gevolg zijn van het eigen oorlogsverleden ten opzichte van de Duitse overheersing en hun onbekendheid met dat wat in het voormalig Nederlands Indië werkelijk was gebeurd.

Vele Indische en Molukse mensen, zijn voor een belangrijk deel slachtoffer van een geschiedenis in de Oost die door de opeenvolgende Nederlandse overheden niet naar behoren is afgehandeld. Daar gaat dit artikel over.

Menigeen kan zich dit nog wel herinneren of heeft het aan den lijve meegemaakt. Er zijn veel Indische gezinnen na de Tweede Wereldoorlog vertrokken naar de een of andere bestemming in de

wereld.

De meesten zijn in Nederland aangekomen, een deel is naar Nieuw-Guinea vertrokken, naar Australië, Amerika en sommigen zelfs naar Zuid-Afrika.

De repatriëring heeft heel veel gezinnen uit hun natuurlijke omgeving gehaald, ik bedoel met natuurlijke omgeving, het geboorteland.

Vele gewoontes die men van jongs af aan had leren kennen moesten in de nieuwe vreemde landen, het eerst veranderd worden.

Je moest je aanpassen, assimileren, en dat ging tegen de vastgeroeste levensgewoontes in van vooral de oudere Indische en Nederlandse mensen uit de tropen.

Aanpassen moest je, anders kon je niet overleven, want jouw oude "ik", moest ineens een nieuwe "ik" worden met gevolg dat het vooral bij de oudere Indo's en Molukkers nogal wat invloeden had.

Als je jong bent, ben je iets flexibeler, hoewel het toch wel frustraties binnen in jezelf oproept als je op een ongecontroleerd moment jezelf was en je door je Hollandse omgeving op harde wijze werd gecorrigeerd.

Men vond je dan eigenaardig en lieten dat dan ook blijken, ja soms met een afwijzende houding. Dus je lette er in het vervolg wel op, om niet al te zeer als vreemdeling gekenmerkt te worden. Je voelde

je toch Nederlands? Je sprak de taal en kende het land en zijn cultuur op het duimpje. Piece of cake, dat aanpassen.

Maar je had een raar accent, rook vaak naar knoflook en andere kruiden, en sommige Nederlandse uitdrukkingen kende je niet. Maar is dat wel zo raar? Hebben zij zich niet totaal moeten geven om "echt" aangepast te raken? Hadden zij daarbij niet iets wat tegenstribbelde in hun binnenste, dat protesteerde iedere keer als het gevoel naar boven komt, dat je jezelf aan het verloochenen was?

De oudere generatie had geen tijd om te treuren over het verlies van familie, land, beroep en belevenissen uit de oorlog. Velen moesten zich gelijk weer op het heden van toen storten omdat de situatie zo verschillend was dan die 5 of 10 jaar eerder voor de oorlog.

Men kon de trauma's opgelopen in de kampen, interneringsgebieden,

vernederen en angsten niet verwerken omdat de tijd het hun niet gunde.

Van het ene ogenblik op het andere werd men geconfronteerd met de wrede naweeën van een onafhankelijkheidsoorlog. Om nog maar niet te spreken over de Jappentijd en de ontberingen in diverse interneringskampen, zeg maar gerust concentratiekampen. Maar ook zij die de "buiten-kampers" worden genoemd waren net zo goed slachtoffers van hun situatie.

Er zijn heden ten dage nog vele ouderen die de terugslag moeten verwerken. Waar eerst trauma's konden worden beheerst door erover te zwijgen en ze niet te tonen aan de buitenwereld, deels uit onmacht en bang voor de eigen emoties die men dan moest tonen en daardoor zichtbaar werden, en deels omdat je er met niemand over kon praten, was de kracht eruit en kost het meer moeite.

Je had geleerd om niet te zeuren, je was opgevoed met een harde discipline die openlijke emoties niet toestaat, ook uit persoonlijk veiligheidsgevoel.

Daarnaast moest je leven met het gegeven dat je moest zwijgen, omdat de mensen die de oorlog in Nederland hadden meegemaakt het ook zwaar hebben gehad. De enkeling die zijn of haar verhaal uit Indië wilde doen werd al gauw het zwijgen opgelegd met als argument dat de Duitsers heel erg waren geweest en dat de mensen in Indië nog geluk hadden omdat het fruit en zo gewoon aan de bomen groeiden.

De beleving van de trauma's uitte zich door ongecontroleerde uitbarstingen die dan vaak op de kinderen werden afgereageerd. Het gevolg was mishandelingen, verslechterde verbintenis-gevoelens, ook vaak waren de ouders emotioneel zo ver gesloten dat je niet kunt spreken van warmte en genegenheid. Dat konden veel ouderen niet meer opbrengen. Het is helaas zo dat er vele ouderen deze trauma's in hun graf hebben meegenomen en dat deze hun levensvreugde zeer hebben beperkt.

Was het maar zo dat ze hulp hadden gezocht. Hadden zij maar de hulp gehad die men heden ten dage kan bieden in diverse opvangcentra, gespecialiseerd in traumaverwerking.

Nu zijn er speciale instellingen waar men behandeld kan worden. Ik noem hierbij de stichting 45 in Oegstgeest en de Sinai-centra in Amersfoort en Amstelveen. (waar ook mijn echtgenote bijna 3 jaar is behandeld)

Maar als je denkt dat vele lotgenoten die weg zoeken dan heb je het mis. De Indische man of vrouw is te bang en te gesloten om hulp te vragen, men ervaart hulp als zwakte en als je naar een psycholoog gaat ben je getikt.

Het is de verkeerde opvatting, helaas, want hulp kan de levensvreugde bevorderen. Je angsten en de daarbij gepaard gaande isolatie van emoties die eruit willen breken laten gaan, zodat je meer toegankelijk bent voor je omgeving.

Eindelijk vrij van innerlijke belevissen van vroeger. Eindelijk rouwen om iets wat je is overkomen. Ja, eindelijk het verdriet laten gaan zoals het zich binnen in je opgesloten aanvoelt. Ik merk dat soms Indische mensen om mij heen, voornamelijk de wat ouderen, zich gedragen alsof de wereld om hen heen nog steeds vijandig is.

De vaak gecamoufleerde gesloten instelling naar anderen toe, terwijl men met een schijnvertoning van openheid de wereld, de ware belevingen onthoudt.

Als getraumatiseerde kun je niet anders dan jezelf anders voordoen dan wie je bent. De wereld is vijandig en je bent altijd alert, jouw echte genegenheid en andere gevoelens zijn vaak geblokkeerd. Het liefste verblijf je dan in je huis en als men buitenshuis onaardig tegen je doet, zie je dat als een bevestiging van wat je jezelf inbeeldt.

Dit alles heeft zijn tol geëist, kinderen die hun vader als rationeel en emotioneel ervaren, problemen met uitingen van emotionele blijdschap, emotionele bindingsangst, naar anderen toe. In je leven heerst het regime van de voorzichtigheid en oplettendheid, de nachtmerries, de blokkade van zichtbare spontaniteit die anderen van je verwachten, en waardoor je vaak tegen onbegrip aan loopt dat heel vaak resulteert in een ongewilde verwijdering.

Ook het beroerde beleid van de Nederlandse overheden geeft aan dit soort gevoelens een voedingsbodem. Het niet willen erkennen van de meer dan slechte opvang in Nederland van de Indische landgenoten, is velen een doorn in het oog. Alles zijn zij kwijtgeraakt. Land, geld en goederen. Zij moesten het allemaal zelf rooien.

En dat hebben ze gedaan die moeders en vaders van toen. Er was geen tijd voor praten en denken, nee, zo snel mogelijk moest het Nederlandse leven worden opgepakt, en daarbij geen gezeur, want de Nederlanders hadden het al zo moeilijk gehad. Dus niet klagen, maar slikken en schikken.

Velen van hen waren in dienst van de overheid in Nederlands Indië, en hebben nog steeds salarissen, over de oorlogsjaren, tegoed. Ook andere betalingen die Indonesië heeft gedaan zijn nooit doorbetaald aan de rechthebbenden. Elke vorm van een eerlijke tegemoetkoming voor al die mensen die have en goed verloren hebben en in Nederland terecht zijn gekomen zijn tot op heden voortdurend in de steek gelaten.

Ik kan er niet vaak genoeg over vertellen. Het is de schande die kleeft aan de Nederlandse politiek.

De Nederlandse overheid heeft zich in allerlei zaken altijd gedistantieerd met de boodschap dat zij in dienst waren van de Nederlands-Indische overheid en dus niet van Nederland. Soms als je daar aan denkt dan zakt mijn broek af.

Joodse Nederlanders en leden van de Roma-gemeenschap hebben

destijds een ruimhartige vergoeding gekregen voor het feit dat al hun goederen verloren zijn gegaan en voor het leed dat hen is aangedaan.

De Indische Nederlanders en Molukkers die land, have en goed hebben moeten achterlaten in Indië en het leed van de Japanse bezetting en de onafhankelijkheidsstrijd van de Indonesiërs achter zich hadden.

Niets, niets en nog eens niets! Het verborgen leed bij de Indische en Molukse mensen dragen velen ongemerkt met zich mee tot het einde. Vaak dierbaren achterlatend die hun eigen ouders nimmer echt hebben leren kennen.

Sluipende islamisering in Indonesië

Verplicht vrijdaggebed controleren met vingerafdruk

Door: Hans Geleijnse

Geloven is goed, controleren is beter. Dat moet gouverneur Nurdin Basirun van de Indonesische eilandengroep Riau (Kepri) hebben gedacht toen hij recentelijk scanners voor het afnemen van vingerafdrukken liet installeren bij een door hem aangewezen moskee voor overheidspersoneel. Op die manier wil Nurdin controleren of zijn beambten wel meedoen aan het ochtendgebed op vrijdagmorgen.

Niet iedereen is daar gelukkig mee. 'Dit gebed is een verplichting, maar het gaat om de relatie tussen Allah en mij, dus is er geen reden om mij op aanwezigheid te controleren,' zei Tjetjep Yudiana, hoofd van het departement gezondheidszorg tegen het persbureau Antara. Maar hij voegde er wel meteen aan toe dat plicht tot gebed moest

blijven omdat die bijdraagt aan geloofsbeleving en vroomheid.

Mahyeldi van Padang, Donderprediker namens Allah.

Foto: Wikipedia

Riau, gelegen tussen Sumatra en zuidelijk Singapore, is een van de Indonesische provincies waar een sluipende islamisering aan de gang is. Vorig jaar haalde de

burgemeester Harnojoyo van de Zuid-Sumatraanse hoofdstad Palembang het nieuws met een verordening die zijn ambtenaren op straffe van ontslag dwong tot het iedere morgen deelnemen aan het ochtendgebed. Burgemeester Mahyeldi Ansharullah van Padang, kreeg duizenden op de been voor een manifestatie tegen transgenders en gays. De burgervader is een prominent lid van de grootste islamitische politieke organisatie in Indonesië, de Partij voor Welvaart en Gerechtigheid (PKS), door sommigen afgeschilderd als de regionale vleugel van de Islamitische Broederschap.

Sluipende islamisering

Het regionale nieuws in Indonesië, dat met 247 miljoen moslims de grootste moslim-populatie ter wereld heeft, staat al jaren bol

van dit soort uitingen van religieus-conservatisme en Fundamentalisme.

Een erg kwalijke voortrekkersrol vervult de provincie Atjeh, waar de sharia geldt. Geselingen van gays en vernederingen van overspeligen komen er regelmatig voor. Meer ludiek lijkt de *Ayo Poligami dating app*, waarmee je door naar links te vegen partners opzoekt die niets hebben tegen veelwijverij (in Indonesië tot vier vrouwen legaal). De South China Morning Post noemt deze reli-app een van de uitingen van islamisme, evenals de onderdrukking van seksuele minderheden en vrouwen.

Officieel zijn staat en religie in het land gescheiden, maar de laatste decennia is vanuit de provincies, en onder de invloed van het islamitische onderwijs en conservatieve geestelijken, een sluipende islamisering gaande die zijn invloed op het landsbestuur niet mist.

De islam hangt als een donkere wolk boven de presidents-verkiezingen van april, schrijft Azië-correspondent Michel Maas in de Volkskrant.

Donderpreken namens Allah

'Om het spook te temmen, heeft president Joko 'Jokowi' Widodo zelfs een bejaarde imam als running mate gekozen: Ma'ruf

Amin, een schriftgeleerde die blij is met een verbod op homo's en andersdenkenden.'

In Indonesië moet het centrale gezag op straffe van grote sociale onrust en bedreiging van de eenheidsstaat rekening houden met de christen- (Molukken) en hindoe (Bali) minderheden. Dat werpt een soort barrière op tegen de invloed van donderpredikers namens Allah als burgemeester Mahyeldi.

Links de Hijab en rechts de 'milieuvriendelijke' Naqib

In het sultanaat Brunei bijvoorbeeld ontbreekt een 'natuurlijke rem' op islamisering, daar is inmiddels de sharia ingevoerd. In het overwegend islamitische Maleisië moet de nationale regering ook rekening houden met de Hindoe- en Chinese minderheid, maar daar spelen de regeringsleider en de ministers graag in op conservatieve sentimenten van de gelovigen.

Zo stelde minister Mohammaddin bin Ketapi van toerisme (volgens Deutsche Welle) op een pers-

conferentie in Berlijn dat er in Maleisië geen homo's en transgenders bestaan. Eerder beweerde de leider van 's lands grootste islam partij dat homoseksuelen aardbevingen veroorzaken. En de 93-jarige premier Mahathir Mohamad brandmerkte de LGBT-beweging als een 'westerse cultuuruiting'. Mahathir baarde ook internationaal opzien met zijn uitspraken over 'joodse haakneuzen'.

De islam is geen eenheidsworst

Islam beschouwt zichzelf als een universele godsdienst met Mekka als episch centrum, een internationale geloofsgemeenschap waarin nationale grenzen van ondergeschikt belang zijn. Dat roept al een spanningsveld op in staten zoals Indonesië en Maleisië, die ook al is de demarcatielijn fragiel scheiding tussen staat en religie praktiseren. Echter, net als het christendom is de islam met zijn traditionele hoofdstromingen soennisme en sjiisme en tal van elkaar vaak heftig bekempende fracties allerminst een eenheid.

Zo is er fiks verschil tussen de islam en islamitische leefwijze in het Midden-Oosten en die in Zuidoost-Azië.

Door cultuurverschillen en andere historische ontwikkeling zijn Indonesië en Maleisië steeds wat meer richting democratie gegaan,

een soortgelijke beïnvloeding door meer democratische omstandigheden kennen de islamitische minderheden in Thailand en de Filipijnen.

Uitwassen als eer- en bloedwraak komen onder islamieten in Zuidoost-Azië nauwelijks voor. En de islamitisch georiënteerde terreurbewegingen zijn in deze landen relatief klein, ook al doen Thailand en de Filipijnen door onderdrukking van islamitische minderheden hun best om die meer voedingsbodem te geven.

Hetzelfde geldt voor Myanmar en de repressie tegen de Rohingya's.

De ene hijab is de andere niet

Het grote verschil wordt echter gemaakt door het zogenaamd zwakke geslacht. De Arabische hijab is namelijk de Oriëntaalse niet. In Zuidoost-Azië mogen de vrouwen naar westerse maatstaven niet gelijkwaardig aan de man zijn, het zijn geen gedwongen thuiszitters. En we hebben het hier niet alleen over een hoogopgeleide bovenlaag, hier participeren vrouwen uit alle lagen van de bevolking volop in het maatschappelijke leven (wat overigens niet betekent dat ze naar westerse maatstaven gelijkwaardig zijn aan mannen). Islamitische vrouwen zijn daarop geen uitzondering.

In Maleisië studeren meer vrouwen in het hoger onderwijs af dan mannen, in Indonesië is sprake van gelijke aantallen. Alleen buitenbeentje Iran kent een

soortgelijke ontwikkeling. Het verklaart wellicht waarom de islamisten, de aanhangers van de politieke islam, zich zo scherp keren tegen vrouwenrechten en die van seksuele minderheden. Ze beschouwen die als een bedreiging van hun scherp-slijperswaarden, als een opmaat naar westerse 'decadentie'.

Bedreiging voor meer democratische ontwikkeling islam

Het is ontegenzeggelijk waar dat een groot deel van de islamitische wereld tot de invloedssfeer van de orthodoxe, conservatieve islam mag worden gerekend. De veelbelovende Arabische lente bleek het vehikel voor terugkeer naar waarden en afwijzing van ongelovigen en andersdenkenden. Terreuraanslagen en tegenstellingen met het Westen deden de rest. En dat maakt de sluipende islamisering in Zuidoost-Azië extra bedreigend.

Het gezaghebbende Amerikaanse tijdschrift Foreign Affairs beschreef

Maleisië en Indonesië als een soort bruggenhoofd in de strijd voor een meer liberale islam. 'Niet de Arabische wereld maar moslim Zuidoost-Azië is de groeikern van een pluralistische en meer democratische islam. Als dat wordt bereikt is het goed nieuws voor de gehele islamitische wereld.'

Dat was echter in 2006 en ruim een decennium later mogelijk een te grote scheut 'wishful thinking'. Niemand kan echter precies zeggen hoeveel de traditionalisten inmiddels aan aanhang en dus ook politieke kracht hebben gewonnen. De talloze uitingen van fundamentalisme en religieuze intolerantie in deze regio wettigen de vrees dat de pijlers onder dat bruggenhoofd op instorten staan.

<https://www.trefpuntazie.com/>

Bronnen:

Coconuts Media: [Jakarta](#) en [Kuala Lumpur](#):

South China Morning Post: [Veeq naar rechts voor polygamie, naar links voor vrouwenrechten](#)

Volkskrant: [Hoe groot is islamprobleem in Indonesië?](#)

Foreign Affairs: [Verschillen tussen Aziatische en Arabische islam](#)

Over Hans Geleijnse

Hans Geleijnse (1944, Zaandam). Voormalig beroepsmilitair en dienstweigeraar. Passie voor reizen, schrijven en muziek. Belandde in journalistiek, leerde het vak in de praktijk. Werkte twee decennia als buitenlands correspondent voor persbureau GPD en div. andere Nederlandse media. Woont sinds 2010 met partner en dochter in Thailand.

zoekt donateurs

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. NL84 INGB 0088 3644 67 t.n.v. Indisch Platform

In deze rubriek blijft u op de hoogte van nieuws, actualiteiten en het programma van de Indische Ontmoetingsplek Sophiahof

Met het voorjaar in de lucht en de prachtige krokusjes voor ons gebouw, krijgt ook het Indisch Herinneringscentrum weer het gevoel steeds verder op te bloeien. De verbouwing vordert gestaag en de contouren van het nieuwe 'Museum Sophiahof – van Indië tot nu' verschijnen steeds meer.

Naar nu bekend is, gaat het vfonds ons genereus ondersteunen. Dank daarvoor!

Het [vfonds](#) draagt ruimhartig bij aan de verbouwing van Museum Sophiahof. Zonder hun steun

naast die van het ministerie van VWS en voor zover nu bekend ook van de Van Bylandt Stichting, zouden wij samen met de partners niet in staat zijn om zo'n mooi resultaat neer te zetten.

Verheugd zijn wij met het aantreden per 1 januari van ons nieuwe bestuurslid Magda van Wallenburg. Zij stelt zich hierna aan u voor.

Ook door de ondersteuning van het vfonds kunnen wij nu starten met de voorbereidingen van het meerjarig programma '350.000

mensen kwamen overzee'. De activiteiten zijn in het kader van '75 jaar vrijheid' en zullen dan ook in 2020 een fantastische finale bereiken. U leest er in deze rubriek meer over.

Het eerstvolgende programma is de Indië-lezing in de OBA in Amsterdam, waar wij samen met de initiatiefnemer Stichting 4/5 mei Amsterdam Zuidoost de jaarlijkse lezing organiseren.

De komende tijd gaat u nog heel veel horen van het Indisch Herinneringscentrum. Dus, blijft u ons volgen!

Nieuw bestuurslid IHC stelt zich voor!

Per 1 januari 2019 volg ik Vaya op als bestuurslid van het Indisch Herinneringscentrum. Een hele spannende uitdaging om in haar voetsporen te treden. Maar daar hou ik wel van; uit te dagen en uitgedaagd te worden.

In haar afscheidscolumn beschrijft Vaya de mooie producties die tijdens haar 11-jarige bestuursperiode tot stand zijn gekomen. Maar ze schrijft ook dat het Indische verhaal (nog) niet in het collectieve Nederlandse geheugen zit en er nog veel werk te doen is voor het IHC. Ik herken wat ze zegt en als nieuw bestuurslid wil ik me graag sterk maken om het Indische verhaal in al haar diversiteit in het collectieve Nederlandse geheugen te verankeren.

Ook wil ik me sterk maken om het IHC landelijk te profileren, zodat ze breed gedragen wordt in alle geledingen van de Indische gemeenschap.

Wanneer ik aan Indisch denk, dan hou me vaak vast aan de uitdrukking van Marion Bloem 'Indisch is slechts een metafoor voor anders zijn'. Mijn Indisch verhaal start bij mijn geboorte in Manokwari (NNG) als kind van Indische ouders, die hun manier van Indisch zijn aan mijn broers

en mij hebben overgedragen. Door mijn werkzaamheden bij [Woonzorgcentrum Raffy](#) – 26 jaar alweer – mocht ik vele andere vormen van Indisch zijn ontdekken. En het stukje Nederlands Indische geschiedenis werd voor mij completer. Met het verzoek van de toenmalige KJBB aan mij om de 15 Augustus Herdenking in Breda te borgen, werd [Stichting Arjati](#) tien jaar geleden opgericht. Mooi is dat we naast herdenken ook aandacht hebben voor de toekomst met ons eigen Indisch Museum, selamanya di dalam hatiku; een plek voor overdracht van Indisch en Moluks cultureel erfgoed.

Als nieuw bestuurslid hoop ik met mijn ervaring en kennis een waardevolle bijdrage te kunnen leveren.

Magda Wallenburg,
Staffunctionaris Stichting
Woonzorgcentrum Raffy/Voorzitter
Stichting Arjati

PROGRAMMALIJN: 350.000 mensen kwamen overzee

350.000 mensen kwamen overzee is een meerjarige programmalijn met een inhoudelijke focus op de oversteek van ruim 350.000 mensen uit voormalig Nederlands-Indië/Indonesië. Met *350.000 mensen kwamen overzee* willen we de impact van oorlog, het kolonialisme en migratie voor een breed en divers publiek tastbaar én invoelbaar maken.

In de periode, grofweg tussen 1945 en 1968, verlieten ruim 350.000 personen voormalig Nederlands-Indië / Indonesië en kwamen naar Nederland.

Een deel reisde door en vestigde

Kaart van Molukse woonoorden in Nederland. Nationaal Archief.

zich in o.a. de Verenigde Staten, Australië en Canada. De migratie van deze mensen als gevolg van een lange periode van oorlog heeft grote impact gehad op veel mensenlevens. Dit verleden - en de doorwerking nu - is voor het merendeel van de samenleving onbekend en verdient een zichtbare plek in het collectieve geheugen van Nederland.

Kennis en verhalen zijn ook nu relevant om meer inzicht te krijgen over wat oorlog, migratie, (on)vrijheid en ontheemd zijn, betekenen voor mensen in onze samenleving.

Ontmoetingsprogramma 'Huizen van Aankomst'

Huizen van Aankomst is een belangrijk kernprogramma binnen *350.000 mensen kwamen overzee*. Het is een eigentijds en interactief programma waar bijzondere ontmoetingen plaatsvinden tussen mensen met wortels in voormalig Nederlands-Indië en de huidige bewoners van de huizen waar zij tussen grofweg 1945 en 1968 aankwamen en (tijdelijk) woonden. Het gaat om plaatsen verspreid door heel Nederland:

huizen, barakken, pensions, hotels en andere plekken van aankomst. Het idee voor **Huizen van Aankomst** is in 2018 uitgewerkt, wordt in 2019 verder doorontwikkeld en in 2020 gerealiseerd. In 2020 is *Huizen van Aankomst* een onderdeel van de programmering rondom de herdenking en viering van het officiële einde van WOII op 15 augustus 2020 en staat in verbinding met het lustrumjaar 75 Jaar Vrijheid.

Hiervoor werkt het IHC nauw samen met Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 en het Nationaal Comité 4 en 5 mei.

We zijn [het vfonds](#) dan ook zeer dankbaar dat wij nu mede dankzij hun steun *350.000 mensen kwamen overzee* verder kunnen ontwikkelen en realiseren. Houd de website van het IHC goed in de gaten voor de laatste ontwikkelingen.

Deze banner maakt deel uit van de nieuwe huisstijl van Museum Sophiahof en zult u dus regelmatig tegenkomen, zoals hier waar we het gebruiken als afscheiding tussen het nieuws van IHC en MHM

Mahina – een ode aan de vrouw in Verhalenhuis Belvédère Rotterdam

Als bijzondere ode aan vier generaties Molukse vrouwen in Nederland, is van 2 maart tot 20 mei 2019 de tentoonstelling 'Mahina – Een ode aan de vrouw' in het Verhalenhuis Belvédère in Rotterdam te zien. De tentoonstelling belicht de belangrijke rol van de vrouw binnen de Molukse gemeenschap en getoond worden 100 indringende gezichtsportret-

ten, enkele themaportretten en korte documentaires van en over de Molukse vrouw in vier verschillende generaties. Op 31 maart vindt een heel bijzondere opening plaats waarvoor u nu alvast kaarten kunt reserveren. Speciaal in Rotterdam wordt aan deze foto-expositie ook beeldende kunst toegevoegd van een aantal Rotterdamse vrouwelijke kunst-

naars met Molukse roots en persoonlijk erfgoed en verhalen van Molukse vrouwen en (hun) families uit Rotterdam en omgeving. Ook zijn er speciale bruiklenen van het Moluks Historisch Museum te zien.

Het Verhalenhuis Belvédère reist momenteel met een mobiele opnamestudio naar vier Molukse wijken rondom Rotterdam om

mensen te interviewen en hun (audio)verhalen op te nemen, waaronder in Capelle aan den IJssel en Ridderkerk, Krimpen aan den IJssel en Moordrecht. De première van de audiovoorstelling vindt ook plaats tijdens het officiële openingsprogramma op 31 maart.

Programma 31 maart

De officiële opening van de tentoonstelling vindt in de middag plaats, vanaf 13.30 uur.

Gespreksleider Rocky Tuhuteru gaat in gesprek met uiteraard de makers van de tentoonstelling, maar ook met de geportretteerden. U krijgt ook ruimschoots de gelegenheid de exposities te bezoeken en de verhalen te beluisteren tijdens de audiovoorstelling. In de avond is er vanaf 17.30 uur een openingsdiner met een Molukse maaltijd uit de Volkskeuken en verhalen over de

Molukse keuken. Tevens is er een talkshow waarin de Molukse vrouw in de literatuur en Molukse actrices centraal staan. Welke verhalen vertellen zij en hoe werd de Molukse vrouw in de loop der tijd in de literatuur verbeeld? Ook staan we stil bij de aankomst van Molukkers vanaf 21 maart 1951 en de plannen voor een nieuw te realiseren aankomstmonument waarvan we hopen dat het op 21 maart 2021 onthuld kan worden ter gelegenheid van de herdenking van 70 jaar Molukkers in Nederland. Ook in de avond kunt u de audiovoorstelling beluisteren en de tentoonstelling bezoeken.

Uitnodiging

openingsprogramma 31 maart

– zondagmiddag 31 maart 2019: 14.00 – 16.00 uur: openingsprogramma Mahina- een ode aan de vrouw, met interviews, documentaires, verhalen, hapjes en dans en bezoek tentoonstelling, inloop 13.30 uur, einde 17.00 uur, gratis entree, Wilt u de openingsdag bijwonen en alvast reserveren, kies dan tussen de volgende twee momenten (in de middag óf in de avond) en u kunt [hier reserveren](#).

– zondagavond 31 maart 2019: 18.00 – 22.00 uur openingsdiner met interviews, documentaires, verhalen, bezoek tentoonstelling én een Molukse maaltijd uit de Volkskeuken, inloop 17.30 uur, einde 22.00 uur – toegang € 15 per persoon, [hier reserveren](#).

Indien u beide programmaonderdelen wilt bijwonen dient u ook

voor beide onderdelen apart te reserveren. Reserveren is noodzakelijk!

Adres: Verhalenhuis Belvédère,
Rechthuislaan 1,
3072 LB Rotterdam
www.belvedererotterdam.nl

Mahina – Een ode aan de vrouw van Collectief Teru is tot stand gekomen in samenwerking met De Stichting Moluks Historisch Museum en Tuhuteru en Partners en is mede mogelijk gemaakt door het Prins Bernard Cultuurfonds. www.mahina.nu

Vrouwen van de eerste generatie, aan boord van de Kota Inten, op weg naar Nederland, 1951 (MHM)

Collectief Teru

De tentoonstelling [Mahina – Een ode aan de vrouw](#), is samen met de verhalen van de geportretteerden, een cultureel project van Collectief Teru, bestaande uit Atêf Sitanala, Jair Pattipeilohy en Lesli Taihuttu.

Mahina is een reizende tentoonstelling waarmee het collectief niet alleen portretten en persoonlijke verhalen laat zien, maar ook de ontmoetingen en discussies tot stand wil brengen over culturele aspecten van de Molukse gemeenschap in Nederland.

De Collectie Vertelt... Leven in de wijk

Zoals onze artikelenreeks over [Molukse wijken](#) in Nederland een tijdbeeld geeft van nu, zo doet de fotoserie 'Leven in de wijk' dat voor de jaren '90 van de vorige eeuw. MHM-vrijwilliger Lena Joseph-Mainake: "Het zijn heel mooie en interessante foto's voor jong en oud, bedoeld om door te geven aan de volgende

generatie hoe vroeger de samenleving eruit zag."

De fotoserie 'Leven in de wijk/Hidup dalam wijk' is gemaakt door fotograaf Otto Tatipikalawan. Ca. 600 van de 2000 afdrukken die destijds voor het archief werden gemaakt, zijn al te zien in de [MHM-collectie](#) op internet. De

komende tijd zal Lena Joseph nog ca. 90 foto's ter hand nemen om te digitaliseren en te beschrijven. Deze vergrotingen maakten deel uit van de gelijknamige tentoonstelling die van 25 mei t/m 8 september 1991 in Utrecht ingericht was. Er was erg veel belangstelling van de pers bij de opening. In de Barneveldse

Courant van 25 mei 1991 vertelt Tatipikalawan: "Ik fotografeer zaken in de Molukse samenleving die de moeite waard zijn. Er is zoveel: hoe de in Nederland geboren jongeren al dan niet hun Molukse cultuur beleven, maar net zo goed de ouderen in de veranderende samenleving."

Tatipikalawan had een voorkeur voor zwart-wit-fotografie: "Ik maak best wel eens kleurenfoto's, maar zwart-wit is sprekender, heeft meer zeggingskracht. Je wordt niet afgeleid door de kleuren." De kijker van nu zal die zeggingskracht zeker beamen.

Nanneke Wigard en Lena Joseph

Lena: "Ik zie de foto's als een terugblik naar mooie tijden. Feesten, portretten, bijeenkomsten, de godsdienstbeleving van Molukse moslims en van

katholieken, dat kom ik allemaal tegen bij het sorteren van de foto's. Vroeger zag ik iedereen gewoon als één volk, niet wetende dat er verschillende religies zijn. De foto's van Otto tonen die variatie in de Molukse samenleving heel goed."

De foto's worden in de komende periode geregistreerd en zullen vervolgens toegevoegd worden aan onze collectie op internet. Herkent u personen op deze foto's en weet u waar de foto's gemaakt zijn? Wij stellen het op prijs als u die informatie doorgeeft via info@museum-maluku.nl

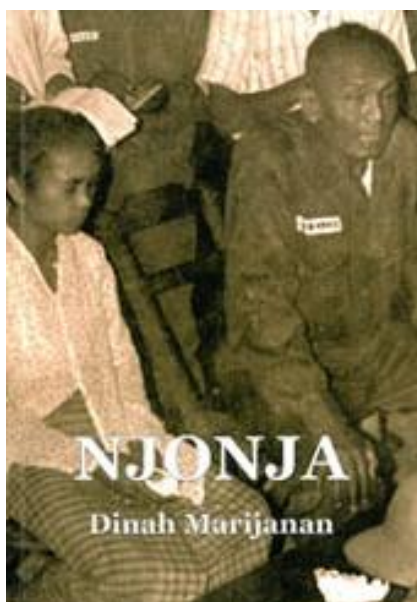
Molukse auteurs over veerkracht, politiek en culinair erfgoed

Op 31 maart herdenken we de aankomst van de Molukkers in Nederland in 1951 met de foto-tentoonstelling Mahina – een ode aan de vrouw en met een speciaal avondprogramma waarin de belangrijke bijdrage van de Molukse vrouw aan de veerkracht van de gemeenschap, centraal staat. In Verhalenhuis Belvédère in Rotterdam ontvangen we drie Molukse auteurs: Dinah Marijanan, Aisha Siahaija en Jacqueline Hetharia, die in gesprek gaan over de rol van de vrouw vlak na de aankomst en in het heden, in de politiek en in de culinaire cultuur.

Drie jaar geleden bundelde **Dinah Marijanan** de notities die de toen jonge Josina Taniwel maakte over haar leven met de Molukse politiek leider Christiaan Soumokil. De notities die stammen uit de tijd van de strijd die Molukkers voerden tegen het Indonesisch leger aan het begin van de jaren vijftig. Marijanan publiceerde de notities in de vorm van een dagboek. 'Njonja' geeft een indringend beeld van het verzet dat Soumokil voerde tegen de Indonesiërs, ten faveure van de vrije Republiek der Zuid-Molukken.

Njonja betekent letterlijk mevrouw en kan worden beschouwd als de benaming voor de First Lady. Tot

op de dag van vandaag wordt zij liefkozend door Molukkers in Nederland Njonja Soumokil genoemd. Haar man werd politiek leider nadat het bijna voltallige Molukse kabinet werd gearresteerd door de Indonesiërs. Dat gebeurde midden in de nacht op 3 december 1963: "...Rond 3 uur 's nachts maakte mijn man mij wakker. 'Jos, sta op! Het is zover.

Ze hebben ons gevonden', zei hij toen ik mijn ogen opensloeg. Ik zat meteen rechtop. Ik keek recht in het licht van een zaklantaarn van een militair die naar binnen keek in ons hutje van bamboe en wat palmladeren als dak. Mijn man en ik keken elkaar even aan.

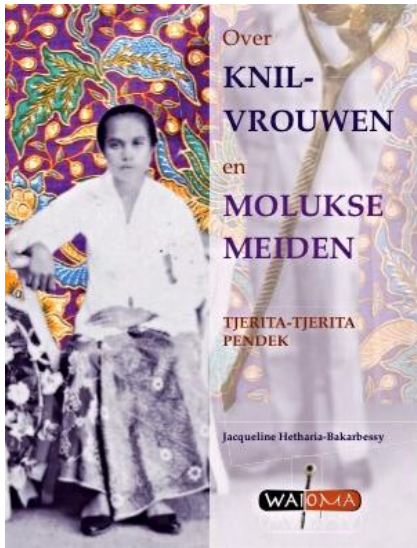
Hij had dezelfde blik als 11 jaar geleden toen hij mij vertelde dat mijn moeder dood was, in het hoofd geraakt door een kogel". Het boek van Dinah Marijanan is het relaas van een Molukse vrouw die zich aan de zijde van haar echtgenoot inzette voor het welzijn van haar Molukse volksenoten. Dat doet ze nog steeds. Ook zonder echtgenoot, want Chris Soumokil werd in 1966 geëxecuteerd. Waar hij is begraven is onbekend. Njonja Soumokil wil het graf vinden voordat zij voor altijd haar ogen sluit. (Zie RTV Drenthe)

In 2016 verscheen 'Over KNIL-vrouwen en Molukse meiden' van **Jacqueline Hetharia**. Het is een vervolg op 'Over KNIL vrouwen, kâin2 en kabaja's' uit 2011.

Inspiratie voor het vervolg kwam uit een kostbare vondst: het familiealbum van haar grootouders dat tijdens een verjaardagsfeest bij een nicht uit de kast werd getoverd. Grootvader had het altijd zorgvuldig op een plank hoog in de kast bewaard waar de kinderen niet bij konden. De foto's lieten ook haar grootmoeder zien als jonge vrouw in Nederland maar ook samen met haar man, een KNIL-militair in de tangsi. Fridus Steijlen schreef er in onze

Nieuwsbrief van juli 2016 onder andere het volgende over:

...Jacqueline publiceert onder de naam Waioma, een samentrekking van de dorpen Waai en Oma op de Molukken. Daar liggen haar roots. De inspiratie voor haar tweede bundel 'Over KNIL-vrouwen' is afkomstig uit een oud album met familiefoto's.

Herinneringen herleven door deze foto's. Daarnaast ontstonden ook nieuwe gedachten en vragen die beantwoord moesten worden. Het gevolg is een verzameling observaties en overpeinzingen die laag-

drempelig inkijkjes geven in het leven en de geschiedenis van Molukkers in Nederland. Over Sidi (belijdenis), de hutkoffer waarin speciale kleding werd bewaard, Nene (oma), maar ook over het opgroeien als Moluks meisje. Het kan niet anders dan dat een dergelijke bundeling van gedachten ook een ode is aan de mensen van wie Waioma afscheid heeft moeten nemen. De gedachten van Waioma zijn als de gerechten die zij van haar Nene leerde: die koestert ze en presenteert ze op speciale dagen zodat Nene in haar herinnering voortleeft. (Fridus Steijlen, MHM nieuwsbrief juli 2016)

Kom jij bij een Molukse familie thuis, dan is de eerste vraag niet hoe het met je is. Nee, de vraag is dan in eerste instantie of je al gegeten hebt. Eten is de as waar het Molukse leven om draait. **Aisha Siahaija** weet dat als geen ander en zij heeft het Moluks basiskookboek samengesteld.

Vooraf omdat er onder jonge Molukkers in Nederland grote behoefte is aan kennis en kunde over de Molukse keuken. Op Facebook werden de recepten in

eerste instantie gedeeld en later dus gebundeld in een boek. Voor Siahaija is het boek ook de sleutel om Molukse tradities te behouden.

Zo is volgens de samensteller het bouillonblokje onmisbaar in de Molukse keuken: die gebruikte haar grootmoeder, haar moeder en zichzelf inmiddels ook. Het boek geeft niet alleen een duidelijk overzicht van ingrediënten en de bereidingswijzen. Het gaat ook in op de betekenis van het samen eten, de wijze waarop de Molukse vrouwen in de beginjaren in Nederland zich redden met het kleine beetje onbekende Nederlandse voedsel dat ze in de gaarkeuken kregen in het woonoord en over de ongeschreven regels in de keuken en de status van de kepala dapoer. Het is een inspirerend en leerzaam boek dat zeker naar meer smaakt.

Stichting TitanE - Armoedebestrijding als corebusiness

De band tussen de Molukken en Nederland is al eeuwenoud. Anno 2019 zijn het niet alleen de familiebanden die de Molukse gemeenschap in Nederland met het 1000-eilandenrijk verbinden. Ook organisaties en projecten verstevigen die band met activiteiten en steun in velerlei vormen. In deze serie laten we mensen aan het woord over hun samenwerkingsprojecten tussen Nederland en de Molukken. Stichting TitanE bijt de spits af. De organisatie is net 20 jaar oud. Frans Palyama was vanaf het begin aanwezig. Maar ruim voor het TitanE-tijdperk was hij in 1969 al bezig met projectsteun voor de Molukken. Hij is een van de oprichters van wat toen nog heette Rela '69. Na

de omvorming in 1998 tot TitanE is hij blijven doorgaan met zijn idealen: support Maluku.

Duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding op de Molukken is de inzet van stichting TitanE (dat brug betekent). De organisatie die gerund wordt door vrijwilligers bestaat inmiddels 20 jaar (1998-2018) en heeft een trackrecord van 90 projecten op de Molukken. In Nederland werkt de stichting aan het vergroten van maatschappelijke bewustwording en meningsvorming. Al die jaren was ingenieur Frans Palyama (83) erbij. Zijn inzet en enthousiasme is nog steeds groot. Net terug van de Molukken staat de nestor van ontwikkelingssamenwerking ons te

woord. Zijn persoonlijke betrokkenheid voert terug naar eind jaren zestig: de oprichting van Rela '69, een van de eerste, zo niet de eerste Molukse organisatie voor ontwikkelingssamenwerking.

Palyama: "In 1967 was er een tv-reportage over de terugkeer van Molukkers naar Ambon. Een aantal vrienden van mij zat er ook bij. Die beelden van Ambon waren verschrikkelijk. Dat staat in mijn geheugen gegrift. Vooral die armoede was schrijnend. Zelf was ik in 1948 als kind op Ambon geweest. Mijn vader was KNIL-soldaat. In die overgangperiode in Indonesië konden we voor kort verlof naar het dorp van herkomst. Mijn moeder bracht mijn

broer Meli en mij naar ons dorp Pia. De herinneringen aan het mooie Ambon Manise had ik nog in mijn geheugen. Die tv-reportage kwam dus rauw op me af. Met enkele vrienden in Nederland, waarbij landbouwingenieur Tjak Reawaruw, hebben we de koppen bij elkaar gestoken om te kijken wat we praktisch konden betekenen voor de Molukken. Er was toen nog geen sprake van ontwikkelingssamenwerking. Maar we wilden gewoon echt wat gaan doen. Voor mezelf dacht ik aan de woorden van Opa Banji (Frans) naar wie ik vernoemd ben, want in 1948 zei hij bij ons vertrek nog 'Jangan lupa katong' ofwel 'Vergeet ons niet'. Het betekent voor mij ook Vergeet de Molukken niet."

Rela '69 is in Gouda opgericht. Rela staat voor de relatie tussen Nederland en de Molukken, maar Rela betekent ook vrijwillig. Het waren roerige tijden in Nederland waar RMS-organisaties (Republiek Maluku Selatan, De republiek der Zuid-Molukken) de politieke discussies bepaalden. Palyama: "Als een charitatieve instelling zijn we met veel idealisme begonnen. Maar we hadden het politieke klimaat niet mee. We kregen veel kritiek en ook bedreigingen. Onder die omstandigheden konden we in het begin niet veel doen."

Maar er kwam onverwachts een opening. Eind jaren zeventig vonden de eerste zogenaamde oriëntatiereizen plaats naar de Molukken. Dit was een initiatief van Indonesië en Nederland om de beeldvorming over de Molukken te beïnvloeden en mogelijkheden

voor eventuele terugkeer bespreekbaar te maken. Molukse groepen zoals onder andere Rukun Maluku, werkgroep Elst, werkgroep Kuhuwael en Masohi/Masmalra deden aan deze oriëntatiereizen mee.

"Wij zijn ook gevraagd, maar hebben geweigerd. Die reizen waren te politiek geladen. We wilden onafhankelijk van dat initiatief de mogelijkheden daar bekijken. Uiteindelijk is ons dat via Cebemo gelukt." Cebemo staat voor Centrale voor Bemiddeling bij Medefinanciering van Ontwikkelingsprogramma's en is later in Cordaid opgegaan. In 1981 maakte Rela '69 een identificatiereis met zes personen. Over onder andere visserij, schoon drinkwater en overheden werden daar gesprekken gevoerd: "We kregen van bepaalde overheidsdienaren stevige kritiek: in de trant van 'wat komen jullie hier doen, we hebben jullie niet nodig'. Het geeft denk ik de onwennigheid, maar ook het politieke klimaat weer."

Maar ook dat veranderde van lieverlee. Rela '69 heeft tot en met 1998 25 projecten kunnen opzetten en uitvoeren. Palyama somt enkele voorbeelden op: "Op Ambon hadden we onze counterpart Yayasan Rela Ambon. Voor het eerst in Nederland werden de kain tenun en het houtsnijwerk uit Tanimbar via Wereldwinkels geïntroduceerd. De mechanisatie van de saguwinning is een ander voorbeeld. Verder denk ik aan de herbebossing van 30 hectare op de Gunung Nona op Ambon".

Rela '69 maakte in de jaren '97-'98 een moeilijke periode door. Na beschuldigingen over onregelmatigheden in de financiën vond een inval van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst plaats, FIOD, plaats. Een onderzoek volgde. Palyama: "Rela '69 werd vrijgepleit. Maar onze reputatie was ernstig beschadigd. We moesten het over een andere boeg gooien.

Via Sam Pormes, toenmalig directeur van het Centrum voor Internationale Samenwerking Drenthe werden contacten gelegd met de Baileo Support Group. De gesprekken mondden uit in een fusie in 1998 tussen Rela '69 en Baileo. TitanE was geboren."

TitanE kwam in Indonesië een turbulente periode terecht. In mei 1998 trad president Soeharto af en in januari 1999 brak op Ambon een burgeroorlog ('Kerusuhan') uit tussen christenen en moslims. De periode 1998-2005 stond dan ook in het teken van verzoening en opbouw. De periode daarna, 2005-2010, was voor herstel van de infrastructuur voor basisvoorzieningen. Van 2010 tot 2015 besteedde men aandacht aan de economische ontwikkeling, netwerkopbouw en samenwerking. Vanaf 2015 tot nu ligt het accent op het verder stroomlijnen en verbeteren van de de ingezette ontwikkelingen. Met aandacht voor traditionele instituties en het zogenoemde 'social entrepreneurship', zoals microkrediet voor vrouwen en steun aan nootmuskaatboeren.

"Op de Molukken is de kwaliteit van de nootmuskaat zeer goed. Alleen zie je dat de gemiddelde inkomsten van de boeren maar iets boven de armoedegrens liggen. Deze boeren moeten veel meer van hun eigen producten profiteren. Dit kan door onder meer de samenwerking te bevorderen via coöperaties. Armoedebestrijding is onze core-business. Al onze inspanningen en steun leiden daar naar toe. Daarom zetten we ook in op zonne-energie, het gebruik van

waterfilters en werken met biomassa in plaats van met petroleum. Dat levert heel veel besparingen op en dus een hogere opbrengst.”

Twintig jaar TitanE is voor de organisatie geen aanleiding om rustig achteroverleunend terug te blikken, maar juist om nieuwe mogelijkheden te gaan verkennen. Werving van donateurs blijft een terugkerend aandachtspunt. Het is nodig om naast subsidieaanvragen ook zelf inkomsten binnen te halen, onderstreept Palyama: “Recent zijn we gevraagd om medewerking te verlenen aan twee events rond het onderwerp ‘Molukse cultuur en eten’, met

pala (nootmuskaat) als blikvanger. Het is een samenwerkingsverband tussen Stichting Ana Upu in Lunteren en het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem. Op 1 juni is er een benefietdiner in Lunteren. Op 6 en 7 juli vindt een groot event plaats in het Nederlands Openluchtmuseum. Met een gemiddelde van rond de 600.000 bezoekers per jaar behoort het Openluchtmuseum tot de één van de best bezochte musea in Nederland. Onder hen bevinden zich dus veel potentiële donateurs en dat biedt kansen.”

TitanE kijkt ook naar de toekomst en naar nieuwe trends. “De vraag naar stageplekken neemt toe. Zo

hebben we een aanvraag binnen gekregen van een stagiaire die onderzoek gaat doen naar transnationale relaties. Dit maakt deel uit van het programma van Fridus Steijlen, bijzonder hoogleraar Molukse migratie en cultuur van de Vrije Universiteit Amsterdam. Verder is er een begin gemaakt met de capaciteitsversterking van nootmuskaatboeren in de dorpen Seith op Ambon en Paperu op het eiland Saparua. Hier speelt ook de internationale certificering van ‘Rainforest Alliance’ mee. Dat is voor boeren die nootmuskaat verbouwende duurzame en biologische wijze. Er is nog zo veel te doen. Het werk is nog niet af. De brug is en blijft nuttig.”

Wij gedenken Sufjan Ollong Door: Fridus Steijlen

De laatste dag van januari kreeg ik een appje uit Ridderkerk: ‘Laatste eerste generatie opa in de gemeenschap is vandaag overleden’. Bapak Hadji Sufjan Ollong, geboren te Hila, telah meninggal dunia, ‘had de aarde verlaten’, zoals dat zo mooi in het Indonesisch klinkt. Met hem ging niet alleen de laatste eerste generatie opa uit de moslimgemeenschap, maar ook een bijzondere man die stond voor de Molukse moslimgemeenschap en die ook op veel manieren verbond met de Molukken en Indonesië.

Een kleine drie jaar geleden had ik hem nog geïnterviewd. Aan het einde van het interview vroeg ik hem of hij militair of avonturier was? “Gewoon militair, geen avonturier”, zei hij, “militairen moeten hard werken, avonturiers slaan zich op de borst.” Naar aanleiding van het overlijdensbericht zocht ik het interview nog eens op. Was hij inderdaad vooral een militair?

Hij had verteld dat hij naar de landbouwschool was geweest, maar die was saai en na de Japanse capitulatie in 1945 was hij in 1946 stiekem - zijn ouders wisten van niets - met een boot

vertrokken. Toen zij hem ontdekten in de machinekamer werd hij bij een oom ondergebracht. In Makassar komt hij uiteindelijk bij de Leger Technische Dienst te werken om voertuigen te repareren. Pas in 1949 tekende hij als militair voor het KNIL en zou worden opgeleid tot telegrafist.

De geschiedenis haalde hem in, waardoor hij in Nederland terecht kwam. Niet dat hij dat heel erg vond. Hij wilde wel naar Nederland om hier te studeren. Dat werd de zeevaartschool in Vlissingen.

Waarna hij ging varen, maar na zijn huwelijk met Maimunah Oppier uit Liang toch maar thuis bleef. Eerst in het woonoord in het Friese Balk en daarna vanaf 1968 in Ridderkerk. Toen het woonoord in Balk werd opgeheven verhuisden de RMS-gezinde Molukse moslims naar Waalwijk, de Indonesisch gezinde moslims naar Ridderkerk. Pak Hadji Ollong had het niet zo met de RMS.

Toen hij 29 jaar was, dat moet rond 1961 zijn geweest, ging hij voor de eerste keer op Hady. In die tijd was dat niet gemakkelijk. Hady Ollong was toen nog stateloos en om Mekka te bezoeken tijdens de Hady moest je tot een bepaalde nationaliteit behoren. Indonesisch was indertijd ingewikkeld omdat Indonesië vanwege de Nieuw-Guineakwestie al vanaf het midden van de jaren vijftig geen diplomatieke post meer in Nederland had. Na zijn eerste Hady werd hij Indonesiër. Op de een of andere manier was Pak Hadji Ollong in het vizier van de Indonesische ambassade, die pas weer in het midden van de jaren zestig open ging, gekomen. De ambassadeur bezocht hem en vroeg hem

betrokken te zijn bij activiteiten voor de islamitische gemeenschap in Nederland. Hij werd ook imam en werd erkend om islamitische huwelijken te mogen voltrekken.

De contacten met de Indonesische ambassade legden hem geen windeieren. Hij zette een reisbureautje op, PT Ollong (van Ollong en Oppier), handelde in tapijten en meubels. Hij werd een soort liaison tussen de Indonesische

ambassade en een deel van de Molukkers in Nederland. Hij werd ook actief in de specerijenhandel: kruidnagel en nootmuskaat, rechtstreeks vanuit Hila naar Nederland.

Bapak Hadji Sufjan Ollong telah meninggal dunia, een Molukse moslim met een bijzonder levensverhaal, heeft ons verlaten. Nadat ik het interview met hem opnieuw beluisterd had, bleef ik opnieuw steken bij die laatste

vraag: 'Bent u een militair of avonturier'? Hij had geantwoord: 'militair'. Ik denk dat hij dat zei omdat hij zich niet op de borst wilde kloppen, zoals avonturiers dat volgens hem doen. Voor mij was hij wel degelijk een avonturier. Een in de positieve zin van het woord: onderzoekend en op zoek naar uitdagingen. Die hebben geen tijd om op hun borst te kloppen.

Wordt vriend van het Indisch Herinneringscentrum

Het **Indisch Herinneringscentrum** zet zich in om de **geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië** en de gevolgen daarvan door te geven, levend te houden en te onderzoeken wat dit voor huidige generaties betekent.

Dat doen we voor u, maar ook graag samen met u! Als **Vriend** geeft u het Indisch Herinnerings-

centrum net even dat **extra steuntje in de rug**. Met een donatie van minimaal € 25 per jaar ondersteunt u ons werk en

Indisch Herinneringscentrum

DEN HAAG

bent u als Vriend op een speciale manier verbonden aan het

Indisch Herinneringscentrum.

Vrienden hebben bovendien bij ons een streepje voor.

Maar niet alleen ontvangt u als **welkomstcadeau** het prachtige door **Jet Bussemaker** geschreven boek **Dochter van een kampkind**, u ontvangt ook eens per jaar een **speciale uitnodiging** alleen voor Vrienden. **Vriend** worden kunt u [hier](#).

Wordt vriend van Stichting Moluks Historisch Museum

Vindt u het belangrijk dat het Molukse culturele erfgoed toegankelijk is en bewaard blijft voor volgende generaties?

Word dan Vriend van Stichting Moluks Historisch Museum.

Met uw contributie maakt u het mogelijk dat Museum Sophiahof haar collecties beheert en presenteert, activiteiten en herdenkingen organiseert en ervoor zorg draagt dat de Molukse geschiedenis en cultuur zichtbaar zijn in de Nederlandse samenleving.

De [Vriendenwerkgroep](#) van de Stichting MHM is daarom deze Vriendencampagne gestart. Voor 25 euro bent u Vriend voor een heel jaar. Kiest u ervoor om meer te doneren, dan is dat natuurlijk welkom!

Om kosten te besparen werkt de Stichting MHM niet met een

acceptgiro of met automatische incasso. U dient de jaarlijkse contributie zelf over te maken.

Het lidmaatschap geldt voor 1 kalenderjaar. U betaalt uw contributie bij aanvang en vervolgens per 1 januari van elk jaar.

Met uw Vriendenlidmaatschap verzekert u zich van:

- Uitnodigingen voor Vrienden-bijeenkomsten
- Vooraankondigingen van veel

Overige bijeenkomsten, georganiseerd door Stichting MHM

- De digitale Nieuwsbrieven
- Mogelijkheid om deel te nemen aan verrassingsacties (zoals het verloten van boeken)

Wilt u Stichting MHM ook in natura steunen als sponsor door bijvoorbeeld een zaal of faciliteiten ter beschikking te stellen voor onze evenementen of voor producten?

Neem dan contact met ons op via info@museum-maluku.nl

Wij gaan graag met u in gesprek om te kijken wat we voor elkaar kunnen betekenen.

Meer weten over doneren en de fiscale aftrekbaarheid? Alle informatie vindt u [hier](#).

Vriend worden kunt u [hier](#).

Sophiahof – Sophialaan 10 – 2514 JR Den Haag – Tel: 070-2002500

Feest van kleuren en textiel

Wastra weekend in taman Indonesia

Zaterdag 23 en zondag 24 februari was het 2e Wastra Weekend in dierenpark Taman Indonesia. De eigenaresse Marlisa Wareman organiseerde samen met batikkenner en kunstenares Sabine Bolk dit culturele evenement in het teken van Indonesisch textiel. Op zaterdag werd het weekend geopend met een Batik Workshop. De deelnemers konden met wax en een speciale batikpen, canting genoemd, aan de slag met hun zelfgemaakte design.

Batik experts Sabine Bolk en Shuen Li Sprit leerden de deelnemers de wax goed aan te brengen op het doek, en vervolgens te verven met diverse kleuren. Het aanbrengen van de wax is een pittige taak omdat de verwarmde wax op de juiste temperatuur moet zijn voor het maken van een vloeibare lijn.

In Indonesië doet men er vaak maanden over om een met pen aangebrachte batikdoek (batik tulis) te maken. De deelnemers konden zich laten inspireren door de dieren in het park, en natuurlijk de batiks getoond bij de expositie 'dieren in Indonesisch textiel'.

Op zondag verzorgde Sabine Bolk rondleidingen langs haar batik collectie en vertelde zij over de bijzondere afbeeldingen in de doeken en de dieren die er op te vinden zijn.

Op het batikplein konden bezoekers kennis maken met textielsoorten uit Indonesië, zoals ikat en batik. Tijdens het Wastra (Indonesisch voor textiel) Spreekuur konden de bezoekers hun meegebrachte doeken laten bekijken door de kenners zoals Sandra Niessen, een antropologe die haar eigen weefcentrum op Batak, Noord Sumatra, heeft opgezet.

De middag werd geopend door een welkomstdans van dansgroep Wahana Budaya Nusantara. De Tari Piring dans afkomstig van de Minangkabau (Sumatra) werd in prachtige traditionele kleding uitgevoerd. Het hoofddeksel had de vorm van de buffel, waar de Minangkabau om bekend staat.

Indonesische Ambassadeur op bezoek

Een bijzondere bezoeker was de heer I Gusti Agung Wesaka Puja, de ambassadeur van de Republiek Indonesië. Samen met de attaché voor cultuur, mevrouw Renate Siagian, hebben zij genoten van de optredens, de batik kunst en de diverse mode ontwerpers.

In de Rumah Fashion, het modehuis, toonden diverse modeontwerpers hun kledinglijn. Zo was internationaal modeontwerperster Dian Oerip aanwezig om haar nieuwe collectie van etnische kleding te laten zien. Zij is enorm bekend in Indonesië, en Taman Indonesia is dan ook zeer trots dat ze helemaal naar Kallenkote is afgereisd om haar kleding te tonen aan het Nederlandse publiek.

Daarnaast hebben de jonge ontwerpster van het slow fashion label 'Guave' een sneak preview gegeven van hun 2de kledinglijn die komende dinsdag gelanceerd zal worden in Amsterdam. Hun collectie is gebaseerd op hun roots uit Indonesië, en hun liefde voor Indonesische patronen en textiel. Ook waren Aryani Collection en LARAS aanwezig met hun ontwerpen en sieraden.

Afwisselend met diverse mooie Indonesische dansen gebaseerd op dieren; pauwendans, paradijsvogeldans en de bijendans van dansgroep Dwi Bhumi, werden er fashion talks gehouden waarbij de kledinglabels hun verhaal konden vertellen. Dit leidde tot een mooie culturele explosie in het zonnige Taman Indonesia, waar ruim 300 bezoekers van genoten hebben.

Petitie nr. 292 aangeboden aan de Ambassadeur van Japan

His Excellency Shinzo ABE
Prime Minister of Japan

(Nederlandse vertaling)

Den Haag, 12 maart 2019

Petitie: 292

Onderwerp: Respect voor mensenrechten.

Excellentie,

Tijdens de opening van de 40ste Conferentie van de Raad voor de Mensenrechten in Geneve stelde de Secretaris Generaal van de Verenigde Naties zijne Excellentie Antonio Guterres:

"Respect voor mensenrechten is slechts een spel van woorden indien er geen respect is voor mensen."

Gedurende vele jaren heeft de regering van Japan nauwelijks enig respect getoond voor de mensen, geslachtofferd door het beestachtige en onwettige optreden van het Keizerlijke Leger tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Eerste Minister,

In vele van onze petitie's hebben wij er op gewezen dat het gedrag van het Keizerlijke Leger tijdens de bezetting van Nederlands-Indië, volgens internationale wetten, onwettig was en nog steeds is en daarbij de mensenrechten heeft geschonden. Wij staan niet alleen in deze mening. Vele bekende internationale rechtsgeleerden en politici steunen onze mening. Om politieke redenen blijft Japan haar verantwoordelijkheid voor het wangedrag van het Keizerlijke Leger te erkennen en negeert Japan voortdurend de morele gevolgen daarvan. De Nederlandse slachtoffers waren niet betrokken in het politiek afgedwongen Yoshida-Stikker protocol!

Eerste Minister,

Mensenrechten betekent respect voor mensen zoals de Secretaris generaal van de Verenigde Naties dat zo duidelijk en direct stelde. Toon de moed en de politieke wil om respect te tonen aan de Nederlandse slachtoffers voor het wangedrag van het Keizerlijke Leger tijdens de Tweede Wereldoorlog en accepteer de verantwoordelijkheid.

Namens de Stichting Japanse Ereschulden
J.F. van Wagendonk
Voorzitter

(Original English version, go to: Petition # 292: Giri "[Respect for human rights](#)")

Oproep van Stichting Japanse Ereschulden

Waarde lezers van NICC Magazine.

De vertaling van onze petitie 292 (zie: vorige pagina), gericht aan de Eerste Minister van Japan is bijzonder en duidelijk. De petitie geeft aan dat het zin heeft om door te gaan met onze petitie en Japan er op blijven te wijzen dat zij nog steeds een morele verplichting heeft aan Nederlanders uit voormalig Nederlands-Indië.

De Secretaris Generaal van de Verenigde Naties António Guterres stelde in zijn openingsrede van de 40ste sessie van de Mensenrechten Raad dat mensenrechten slechts een spel van woorden is indien er geen respect voor mensen is. De krachtige uitspraak van de Secretaris Generaal geeft ons de basis om door te gaan met onze eis dat Japan zich verantwoordt voor de misdaden van het Japanse Keizerlijke Leger begaan tijdens de bezetting van Nederlands-Indië. Immers voor de gerechtigheid van nu en in de toekomst is het van belang dat daarin ook de schendingen van de mensenrechten in het verleden, met name tijdens en na de

Tweede Wereldoorlog betrokken worden.

De Stichting Japanse Ereschulden (JES) is actief in Genève bij de Verenigde Naties. JES heeft als een van de zeer weinige *Niet Gouvernementele Organisaties* die zich bezig houden met dit terrein een speciale status waardoor JES zowel mondeling als schriftelijk mag bijdragen aan vergaderingen. JES is daardoor regelmatig bij de vergaderingen van de Mensenrechten Raad aanwezig. Zo'n twintig jaar lang is onze vaste vertegenwoordiger in Genève mevrouw José Adriaansen-Smit geweest. Ze heeft daar heel veel goed werk verricht.

Vlak vóór de opening waarbij de Secretaris Generaal zijn krachtige uitspraak deed is zij tot ons verdriet overleden.

Mevrouw Adriaansen-Smit zou bijzonder blij geweest zijn met deze uitspraak en het zien als een aanmoediging.

Mevrouw Brigitte van Halder, die de laatste jaren al samenwerkte met mevrouw Adriaansen-Smit, zal de Stg. Japanse Ereschulden

in Genève blijven vertegenwoordigen.

De uitspraak van de Secretaris Generaal is voor het bestuur van JES aanleiding om nog nadrukkelijker de Japanse regering op haar morele verantwoordelijkheden te wijzen.

Daartoe vraag ik de lezers van NICC Magazine ons te blijven steunen als donateur of door storting van een vrijwillige bijdrage op de rekening: NL97 INGB 0006 2591 39, t.n.v. STG Japanse Ereschulden te Den Haag.

U kunt ons ook steunen door aanwezig te zijn bij onze maandelijkse demonstratie vóór de Japanse Ambassade in Den Haag, Tobias Asserlaan 5.

Wij staan daar iedere tweede dinsdag van de maand van 12:15 tot 13:30 uur om onze petitie aan te bieden.

Bij voorbaat dank voor uw steun,

Namens de Stichting Japanse Ereschulden

J.F. van Wagendonk, voorzitter

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië.

De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina. De LINK naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief vindt u [HIER](#) (Ctrl+click).

Trilogie 200 jaar geschiedenis van de Molukse familie Radja Da Costa Makakea Poeta

Uitgebreide boekbespreking van de trilogie van Jan Tomasowa

De auteur beschrijft in drie boekdelen drie belangrijke fases in de geschiedenis van de Molukse familie. In zijn fact-fiction romans verweeft hij daarbij historische feitelijkheden met de belevenissen van de personages van de fictieve familie Radja Da Costa Makakea Poeta.

In **Pattimura** speelt alles zich af tijdens en na de grote opstand op de Molukken in 1817 van Pattimura en zijn kapitan kapitan tegen het Nederlandse bewind. De schrijver vertelt in deze roman over de strijder Marcoes Radja Da Costa Makakea Poeta en over diens liefde voor de vrijheidsstrijdster Martha Christina. *Prijs: € 16,95*

De 2^e roman, **De schreeuw van de adelaar**, brengt Tomasowa de strijd van de guerrillaleider en politicus Domingoes, een nazaat van Marcoes, voor het voetlicht. In 1945 vecht de hoofdpersoon samen met zijn broer Paulus en de strijdgroep Pemuda Indonesia Maluku, de voorloper van het beroemde Bataljon Pattimura, tegen het Nederlandse koloniale leger om de onafhankelijkheid van zijn geboorteland. Het boek vertelt ook over de Indonesische student Mochtar, die eerst als verzets-

strijder tegen de Duitsers vocht voor de bevrijding van Nederland en daarna in Indonesië vecht voor de vrijheid van zijn geboorteland. Deze twee eerste delen van de trilogie zijn respectievelijk geschreven vanuit het oogpunt van Pattimura en zijn krijgers en vanuit het perspectief van de Molukse vrijheidsstrijders, die vechten voor de bevrijding van Indonesië. *Prijs: € 18,95*

Het 3^e boek, **Het lied van Ezra Makakea Poeta**, de hekkensluiter van het drieluik komt de geschiedenis van de exodus van de Molukse KNIL militairen uit Indonesië naar Nederland en het verhaal over hun nazaten aan de orde. Jan Tomasowa verweeft hierin het levensverhaal van Ezra

Molukse auteur Jan Tomasowa

Radja Da Costa Makakea Poeta met de dramatische gebeurtenissen tijdens de oorlog in 1950 op de Molukken en de exodus van vele duizenden Molukse KNIL militairen met hun gezinnen naar Nederland. Hij beschrijft de erbarmelijke levensomstandigheden van de Molukkers in de opvangkampen in Nederland. Ook over Bung, die deelneemt aan de bezetting van de Indonesische ambassadeurswoning in Wassenaar.

Tijdens de bittere jaren van gijzelingen door Molukkers, zet Ezra zich jarenlang in om het lot van ex-gedetineerden en werklozen te verbeteren. Het boek vertelt ook het verhaal over Ezra's avontuurlijke zwerftochten door Nederland en andere Europese landen. En tenslotte over zijn liefde voor de jonge Molukse vrouw Kariawatti en het vrijgevochten Nederlandse hippiemeisje Carla, om uiteindelijk zijn geluk te vinden bij zijn Molukse collega en vriendin Eleonoor. *Prijs: € 19,95*

De schrijver Jan Tomasowa leidde zelf ook een avontuurlijk leven. Hij werd tijdens de Japanse bezetting van Indië op Java geboren, waar zijn vader diende bij het KNIL (Koninklijk Nederlands Indische

Leger) en verbleef drie jaar in een Jappenkamp. In 1951 vertrok het gezin naar Nederland, waar het terecht kwam in het Molukse kamp 'De Biezen' in Barneveld. In Indië werkten Jan en zijn vrouw Dolly Hitipeuw respectievelijk als community developmentworker en als vrouwenwerkster bij niet-gou-

vernementele organisaties te midden van arme boeren op Lombok en Irian Jaya. Jan werkte ook als docent bij Universitas Pattimura op Ambon als project-evaluator van buitenlandse hulp-organisaties en als onderzoeker van het Ministerie van SOZawe. In Nederland werkte hij als

fabrieksarbeider en post-HBO decent. Zijn vrouw en hij werkten als opbouwwerker en maatschappelijk werkster bij het Moluks Wijkcentrum Ina Ama. Deze trilogie is verkrijgbaar in de boekhandel. Ook te bestellen via: www.uitgeverijaspekt.nl, of e-mail info@uitgeverijaspekt.nl.

Ebbe op Java

Door: Chris Ebbe

Een serie korte reisanekdotes over de dagelijkse beslommeringen op Java in Indonesië

Betjak

Ik voel me als een oude koloniaal met mijn lange lijf en naar voren uitstekende knieën in de betjak, het fietskarretje waarmee we door Yogya worden getaxied. 'Mogen we jullie de hele dag rondrijden,' hadden de betjakrijders gevraagd. We stemmen toe. De mannen zijn blij, zij gaan ruim tien euro verdienen, twee tot drie keer meer dan op een gewone dag.

We rijden naar de *Kota Gede* waar de zilversmeden zitten en worden afgezet bij een gelikte tent vol vitrines met ringen, oorbellen, armbanden en veel kitsch. Een employee bespringt ons en leidt ons snel door de werkplaats waar een viertal zilversmeden zit te

priegelen aan zilveren prullaria waarna wij worden meegenomen naar de koopwaar. De hoge prijzen verbazen me, zelfs met een korting van 10%, na aandringen van 20% en na door-douwen van 25% besluit ik toch niets te kopen.

De betjak is in Yogya het enige vervoermiddel dat door rood mag rijden, hoppeta zo het kruispunt op, tegen de stroom van scooters in als het moet, voor auto's langs als het kan, 's avonds zonder verlichting. Iedereen houdt rekening met de betjakrijder, respect voor de zwager, die voor een schamel loon in het zweet zijns aanschijs zijn rijst verdient. De rijder die

moet huren verdient met twee à drie vrachtjes per dag te weinig om ooit een eigen betjak te bezitten.

Het heeft wel wat zo'n betjak, iets knus en gezelligs, iets vrij en ongedwongens, zelfs als we bij een stoplicht worden ingesloten door knetterende, ronkende en dampende scooters, de uitlaatgassen schrijnend in mijn longen. Bij het hotel stap ik uit met het gevoel dat ik een heel pakje Javaanse Jongens heb opgerookt.

Chris
Yogyakarta, 06-12-2014

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik [hier](#) voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

Borca Online
Computer Service

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

(advertentie)

Tjidengkamp Reünie 2019

Op zondag 12 mei 2019 wordt de 11^e Tjidengkamp Reünie gehouden in de Kumpulan van Bronbeek in Arnhem. Evenals de voorgaande jaren draait het programma om de begrippen: HERINNEREN, DOORGEVEN EN HELEN.

Robin van Doorn heeft haar bijdrage 'Voorbij het Zwijgen' genoemd. Haar profielwerkstuk over haar grootmoeder: 'Verzwegen geschiedenis, leven in en na Tjideng', (2012) werd door ieder geprezen. Het proces van herinneren door haar oma en het doorgeven aan haar, is voor beiden van groot belang geweest. Herinneren, doorgeven en helen in optima forma.

De herinnering aan de Japanse capitulatie en het einde van de Japanse internering in het Tjideng kamp te Batavia, alsmede de zeer onrustige periode daarna, staan centraal in het ochtendprogramma. Die periode wordt gekenmerkt door chaos, het begin van de on-

afhankelijkheidsoorlog, de al dan niet geslaagde hereniging met familieleden en de repatriëring. Over dat onderwerp spreekt historica **Margaret Leidelmeijer**. Zij was onder andere samensteller van de expositie 'Naar Holland, repatriëring, migratie of vlucht'. Deze tentoonstelling was te zien tijdens de Tong Tong Fair 2018. Dan zal aansluitend **Joost van Bodegom** met de zaal in gesprek gaan over hetzelfde onderwerp. Dit deel van het programma zal worden afgesloten door **Kester Freriks**, die het met zijn harte-kreet: 'Tempo Doeloe, een omhelzing' opneemt voor iedereen die ook vandaag nog het recht heeft op een nostalgisch gevoel bij Indonesië.

Uitgangspunt van het middagprogramma vormen de door Francien Visser geborduurde doeken. Haar broer Freek beloofde bij zijn internering een dagboek bij te houden en Francien beloofde dat ook te doen; dat werd een gebordurd dagboek. Acht plastrons, een driehoekig bovenkledingstuk, werden door haar voorzien van geborduurde afbeeldingen, die zo'n beetje alle facetten van het Tjidengkamp weergeven. Na de oorlog maakte ze ook nog een loper. Alles bij elkaar meer dan 300 afbeeldingen.

Stefan Barg de huidige eigenaar van de doeken, zal een korte inleiding houden over Francien en de geschiedenis van de doeken. **Thera van Homeijer** zal aansluitend over de afbeeldingen in gesprek gaan. Tenslotte zal een archivaris in een bijdrage 'Niets weggooien' benadrukken dat elke tastbare herinnering van belang is om bewaard te worden.

Deelnemers kunnen zich aanmelden via een aanmeldingsformulier op: www.tjidengkamp.nl. De kosten voor deelname per persoon bedragen € 27,50, inclusief koffie of thee, spekkook en een heerlijke Nasi Rames.

De aanvang van het programma is om 10.30 uur. Nadere informatie: henk.camping@tjidengkamp.nl
Tel: 06-20019553.

De locatie is:

Kumpulan Landgoed Bronbeek,
Velperweg 147, 6824 MB Arnhem.

www.bosmanvos.nl

We zoeken een
Directeur/bestuurder
voor Nusantara Zorg.

(advertentie)

Maandelijks **GRATIS** e-Magazine
voor de Indische gemeenschap

Al bijna 10.000 abonnees

Bent u al abonnee?

Een mailtje is voldoende:

info@indisch-centrum-denhaag.nl

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Bamboe buigt maar breekt niet

– **Anne Groen-Koen.** Dit is het indrukwekkende levensverhaal van Anne Koen, die samen met haar ouders de Japanse interneringskampen in voormalig Nederlands-Indië overleefde. In 1946 repatrieerde zij met haar moeder naar Nederland, studeerde aan de Rietveld Academie en creëerde vele prachtige schilderijen en aquarellen, die vaak betrekking hebben op haar bijzondere jeugd in Indië. In 1978 werd haar echtgenoot gegijzeld bij een Molukse actie in het Provinciehuis van Assen. Het eerste gedeelte van het boek is een emotioneel verslag van de Japanse bezetting en het leven in interneringskampen, gezien door de ogen van een (te)

snel volwassen wordend meisje. Het tweede gedeelte verhaalt de moeizame terugkeer naar het gewone leven en hoe dit proces ook doorwerkte in de volgende generaties. Deze uitgave is verrijkt met foto's en afbeeldingen van bijzondere schilderijen van Anne Koen. *Prijs: € 19,95, E-book: € 9,99.*

Het zwijgen verbroken – **Felix C. Bakker.**

Geboren als zoon van een Nederlandse vader en een Indo-Chinese moeder, brengt Felix Constantijn Bakker (Batavia, 16 oktober 1925) zijn jeugd door in een kindertehuis in Soekaboemi. De streng Hollandse opvoeding die hij daar ondergaat, staat in schril contrast met het vrije leventje als

sinjo Betawi bij zijn moeder in Batavia. Nauwelijks zestien jaar, beleeft hij zijn 'vuurdoop' als marinier in opleiding tijdens de invasie van het Japanse leger in 1942 in oost Java. Krijgsgevangen gemaakt wordt hij als dwangarbeider ingezet bij de aanleg van

de Birma-Siam Spoorweg. Na de Japanse capitulatie wordt Felix Bakker ingezet bij het Marinevandel, dat als onderdeel van de Gadjah Merah op Bali wordt ingezet tegen de Indonesische revolutionaire eenheden. Hij komt uiteindelijk bij de Marine Inlichtingen Dienst (Marid) en belandt zo in de Koude Oorlog. Zijn uitzending naar Nieuw-Guinea stelt hem weer voor het dilemma van 'kind van twee culturen': de liefde voor zijn geboorteland en zijn loyaliteit naar zijn vaderland. Meer dan vijftig jaar later vond Felix Bakker dat het tijd was om het zwijgen te doorbreken en zijn levensverhaal met anderen te delen in dit boek. Met een voorwoord van Henk Itzig Heine, Schout-bij-nacht b.d. en bestuurslid van het Indisch Herinneringscentrum en van de Stichting Herdenking Slachtoffers Japanse Zeetransporten. *Te bestellen bij de auteur via e-mail: fcbakker5@gmail.com. Prijs, excl. portokosten: € 17,50.*

In de hel van Birma – **Jan Schneider.**

In maart 1942 wordt Jan Schneider, leraar te Bandoeng en reserveofficier bij het KNIL, krijgsgevangen gemaakt en als

dwangarbeider tewerkgesteld aan de Birma-Siam Spoorweg. Veertig jaar later vinden zijn nabestaanden dagboek aantekeningen. "De behoefte om te schrijven is groot", zo schrijft hij, "zo gauw mogelijk wil ik de gebeurtenissen in mijn leven van 18 september 1942 tot heden (31 augustus 1945) opschrijven, uit vrees veel te vergeten en dat wil ik tot geen prijs om vele redenen". De aantekeningen van Schneider is meer een verslag, dat lijkt alsof het 'heet van de naald' is opgetekend zonder enige doorhaling. Interpersoonlijke relaties, geloof, godsvertrouwen, maar ook ongeloof, omgaan met ziekte, sterven en de dood en het eindeloze gemis van geliefden en familie, dat alles maakt dit boek tot een lezenswaardig oorlogsverslag. Ook zijn vriendschap met Wim Kan en dominee Mak en anderen komt aan de orde, evenals geheime gedachtewisselingen met een Koreaanse kampbewaker over cultuur en politiek. Een boek met

grote diepgang. Jan Schneider (1905-1981) was rector van een lyceum en hoogleraar Duitse Letterkunde. Hij had drie zoons: Carel Jan (1932-2011), bekend als de auteur F. Springer, acteur Eric (1934) en historicus en Egyptoloog Hans (1939). *Verschijnt eind maart. Prijs: € 19,90.*

Commando in Indië – **Willem den Engelsman & Chris van Coolwijk.**

Dit boek vertelt het verhaal van Willem den Engels-

man, die besloot om op 93 jarige leeftijd zijn levensverhaal op papier te zetten. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is hij op jonge leeftijd noodgedwongen bij

een boer gaan werken om de doktersrekeningen te kunnen betalen. Na de oorlog besluit hij na afschuwelijke berichten over moordende bendes in Indië om zich als oorlogsvrijwilliger aan te melden bij de Landmacht. Na een korte training in Engeland volgt de reis naar Indië al snel. Het is tijdens een bezoek aan een kampong, waar de burgerbevolking op gruwelijke wijze is vermoord en verminkt door revolutionaire bendes Indonesische jongeren, dat hij besluit dat het tijd is voor actie in plaats van de kantoorbaan die hem eerst was toebedeeld. Hij vroeg overplaatsing aan naar het Korps Speciale Troepen (KST). Gezien zijn opleiding als SASc wordt hij aangesteld als commando-sergeant, waar hij moedig en beleidvol leiderschap toonde en hiervoor door Koningin Juliana onderscheiden werd met het Bronzen Kruis, hem opgespeld op het Paleis op de Dam in Amsterdam. Ondanks het feit dat hij nooit iets aan zijn kleinkinderen heeft verteld over zijn diensttijd, besluit hij toch om samen met zijn kleinzoon zijn verhaal op papier te zetten. "Het is nu of nooit". *Prijs: € 20,50.*

Op de deining van de wetenschap – G.M.W. Acda. Leven en werk van Gustaaf Frederik Tydeman (1858-1939), zeeofficier en hydrograaf. Gustaaf Frederik

Tydeman (1858-1939) is een intrigerende figuur. Hij wist in zijn leven wetenschap en actieve dienst als Marine-officier te combineren, en dat hebben wenigen hem nagedaan. In deze eerste biografie van Tydeman komt deze bijzondere figuur tot leven. Zijn loopbaan speelde zich voor een groot deel af in Nederlands-Indië waar hij als jong officier uitgebreid ervaring opdeed met de Hydrografische opname van kusten en vaarwaters van de archipel. In 1899-1900 was hij commandant van Hr.Ms flottieljevaartuig Siboga tijdens de befaamde oceanografische expeditie in het oostelijk

deel van Nederlands-Indië. In het vervolg van zijn loopbaan kreeg hij het commando van grote schepen en van het Koninklijk Instituut voor de Marine. Zijn laatste varende functie was eskadercommandant in Indië. Hij eindigde zijn marinejaren in 1915 als commandant en directeur van de marine in Amsterdam in de rang van vice-admiraal. Na zijn pensionering bleef Tydeman als liefhebber van de wetenschap actief in de wetenschappelijke wereld als bestuurder en publicist. Tydemans verhaal illustreert het wereldwijd reilen en zeilen van de Marine van zijn tijd en de rol die de Marine in de maritieme wetenschappen speelde. *Prijs: € 39,50.*

De tienduizend dingen – Maria Dermoût. Een van de mooiste klassiekers uit de Indische literatuur. Een Moluks eiland in de nadagen van het Nederlands koloniaal bewind. Felicia (Mevrouw Kleyntjes) woont alleen met haar

bedienden op een afgelegen plantage aan een baai. Er is veel, heel

veel gebeurd in haar leven. Ze herinnert zich de doden en de levenden, met weemoed maar berustend in haar lot. Maria Dermoût heeft het talent om, net als Thoreau en de vroegere Hemingway, op een buitengewoon zintuiglijke manier te schrijven, aldus The New Yorker. Een uniek werk. *Prijs: € 8,00.*

Ontmoetingen in het Oosten – Patrick Pasture. In dit boek analyseert de auteur de evolutie en interactie van verschillende Aziatische culturen en volkeren. Hij neemt je mee op een tocht langs de zijderoutes tussen China, India en de Middellandse Zee. Via de Specerijen eilanden in de Indische Oceaan en de Chinese Zee doet hij ook overzeese contacten en Japan aan. De lezer ontdekt een geschiedenis van globalisering en multicultureel samenleven en van migratie, wars

van vooroordelen en taboes. De auteur kijkt verder dan het gekende kolonisatieverhaal en legt de focus op de binnen-Aziatische interacties. Ook de Aziatische

missies naar het Westen worden onder de loep genomen. Simpele dichotomieën als Oost/West en Noord/Zuid worden radicaal afgevoerd en maken plaats voor verscheidenheid. Een boek voor wie bereid is de betekenis van het Westen te herinterpreteren en zijn kennis van de wereldgeschie-

denis en Aziatische culturen wil verrijken. De auteur is buitengewoon hoogleraar aan de KU Leuven. Prijs: € 34,99.

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië

Neem eens een kijkje in de uitgebreide boekenwinkel van Historiek.net:

<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Kort Indisch Nieuws

Voorintekenen Foto Gedenkboek

Wiel Niks uit Ubachsberg is al geruime tijd bezig met een onderbelicht stuk geschiedenis van Voerendaal, betreffende de Indië- en Nieuw-Guinea-Gangers. Van de huidige gemeente Voerendaal zijn dat er 138, afkomstig uit Voerendaal, Kunrade, Klimmen, Ramsdaal (toen gemeente Valkenburg),

Ternaar, Ubachsberg, alsmede tussenliggende gehuchten. Vijf Voerendalers keerden nimmer terug en liggen begraven op de Erevelden in Indonesië. In het

Foto Gedenkboek wordt ook daar uitvoerig aandacht aan besteed. Eerbetoen aan alle Voerendaalse Indië- en Nieuw-Guinea-Gangers is de motivatie om dit jaar, 70 jaar na datum van de soevereiniteitsoverdracht (27 december 1949) een fotoboek uit te brengen voor alle uitgezonden oorlogsvrijwilligers en dienstplichtigen. De vóórschrijving is onlangs van start gegaan en loopt tot eind augustus 2019. Tegen een gereduceerde prijs van € 25,95 kunt u zich verzekeren van dit prachtig uitgevoerde en informatieve fotoboek.

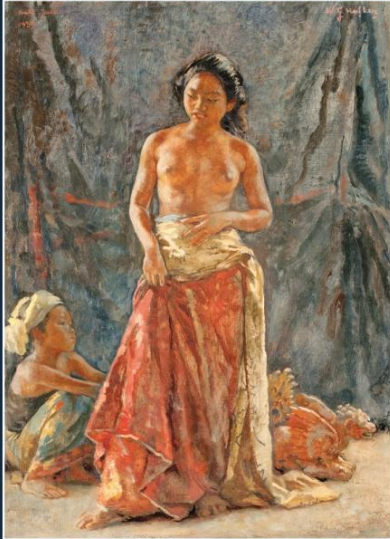
In verband met voorfinanciering worden geïnteresseerden vriendelijk maar dringend verzocht zo spoedig mogelijk het verschuldigde bedrag te voldoen op rek. NL69 ABNA 0540 9471 72, t.n.v. Ing. W.H. Niks, Na 31 augustus geldt de normale verkoopprijs van €30,95. Bij verzending komt er € 4,00 aan portokosten bij. Het boek verschijnt in november of december 2019.

Het voorinschrijfformulier kunt u downloaden van de website www.1945-1950ubachsberg.nl/ Of u kunt uw bestelling doen via e-mail: wiel62@home.nl. Tel: 045-5713965 of 06-40470362.

ZEEUWS VEILINGHUIS

GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN

W. G. Hofker (1902-1981)
Hamerprijs: € 600.000,-

Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680
WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

(advertentie)

Recept

Sambal Goreng Hati Ayam

Een lekker recept met gebakken kippenlevertjes, voor wie van orgaanvlees houdt. U kunt hiervoor natuurlijk ook andere lever gebruiken.

Ingrediënten:

600 gr. kippenlevers, 3 rode lomboks (of 1 volle el. sambal oelek), 3 rode uien (of 5 flinke sjalotten), 6 teentjes knoflook, 1 stengel verse sereh, 1 tl. laos, 1 tl. djahé, 2 tl. gula djawa (of bruine suiker), 4 blaadjes djerook poeroet, 4 kemirinoetjes, 2 el. asemwater, 1 el. ketjap manis, 1/2 tl. zout, 1/4 blok santen (of 1 pakje dikke santen), 2 tl. limoensap, olie om in te bakken.

Bereiding: Kook de in grove stukken gesneden kippenlevertjes

heel even in water met zout. Laat dan uitlekken en dep ze droog met keukenpapier. Snijd de uien in dunne ringen en fruit deze samen

met de fijngehakte knoflook, in ringetjes gesneden lomboks, gemalen of gevizelde kemirinoetjes, laos, djahé, suiker en 1/2 tl. zout in wat olie aan in de wok of een braadpan. Als de uien glazig zijn, doe dan de levertjes erbij.

Bak ze eventjes op hoog vuur goed aan, dan vuur laag en de gekneusde stengel sereh (harde buitenbladeren verwijderen), de santen, djerook poeroet blaadjes toevoegen. Dan op klein vuur laten doorbakken. Na korte tijd het asemwater en de ketjap toevoegen en verwarm al omschepend nog even goed door. Op het laatst nog het limoensap erdoor en bij het opdienen bestrooien met wat gebakken uitjes. Lekker met witte rijst, sayoer boontjes en wat atjar ketimoen.

Variatietip:

Meng er ook eens een handje gehalveerde petehbonen door. Heerlijk. **Selamat makan.**

Naast de **straatnamen** 'vroeger en nu' van **Batavia / Jakarta**
<https://indearchipel.com/2017/05/24/straatnamen-batavia-jakarta/>
heeft "In De Archipel" ook de straatnamen van **Medan** online staan

<https://indearchipel.com/2017/09/07/straatnamen-medan/>

Alsmede de straatnamen van **Semarang**

<https://indearchipel.com/2018/01/29/straatnamen-semarang/#more-23257>

En nu ook de straatnamen van **Surabaya**

<https://indearchipel.com/2018/07/31/straatnamen-surabaya/>

Column

Een familieverhaal zoals zovele...

Een van de vele trieste aangrijpende verhalen

Door: Han Dehne

De vreugde en opluchting dat ze de ontberingen van de Jappenkampen en de Bersiap hebben overleefd is helaas van korte duur. Vader reed voor de zogenaamde RAPWI als vrijwilliger nog wel heen en weer naar het ziekenhuis om zieken en gewonden te transporteren. Tijdens een van deze ritten werd bij een spoorwegovergang in Bandung zijn auto omsingeld door vrachtwagens met Indonesische nationalisten

en werd hij ter plekke doodgeschoten.

Een deel van de mannen die hierbij betrokken waren, kenden hem als de man die zich al jaren als controleur bij het bestuur corps had ingezet. Als eerbetoon aan hem, werd zijn lichaam naar de rand van de weg gedragen en daar neergelegd. Deze fatale dag was 23 november 1945, slechts 14 dagen na zijn hereniging met

zijn vrouw en zonen, die hij al ruim 3 jaar had moeten missen.

De begrafenisdienst was buitengewoon kort. En pijnlijk, weet hun zoon zich te herinneren. De lange gang in het Juliana-ziekenhuis waar hij en zijn broer met hun moeder liepen, de korte preek door dominee en de kist die zo snel verdween, de deuren die daarachter dichtsloegen. Eigenlijk geen tijd om na te denken, geen

tijd voor een werkelijk afscheid. Moeder en zonen keren terug naar Bandung, ditmaal naar een kamp waar zij onder de bescherming van de Jappen nu beschermd worden tegen het geweld van de revolutionaire nationalist.

Begin 1946 keert moeder met haar zonen met de tweede boot terug naar Nederland. Na hun aankomst worden zij opgevangen door een tante. Eenmaal zijn zij bij opa op bezoek geweest, maar de zoon herinnert zich vooral ook de weinige belangstelling en onbegrip voor wat hun gezin in Nederlands-Indië heeft meege maakt. Tenslotte, vertelden zijn neefjes, wij hebben hier ook oorlog gehad, hoor! De jongens konden wel weer naar school en deelnemen aan het dagelijks leven. Toch was het een heel andere dagelijks leven dan zij voor de oorlog hadden gekend.

Drie weken na hun aankomst in Nederland vertrekt moeder met

haar zonen naar familie in de Verenigde Staten. Om zo goed en kwaad als het kan, een beetje 'bij te komen'. Na een verblijf van een jaar keert het gezin terug naar Nederland waar ze in eerste instantie een woonplek krijgen toegewezen in een 'gemeenschap' voor repatrianten. Echter, doordat zij een jaar in de VS hadden gezeten, werd bepaald dat zij niet langer aangemerkt werden als 'repatrianten' en werden ze gezocht weer te vertrekken, zonder dat ze rechten of aanspraak konden maken op opvang, steun of zorg.

Volgens de zoon was dit het allerergst voor zijn moeder, het ontkennen van hun oorlogsverleden, lijden en verlies. Het is ook datgene waar zij haar leven lang boos en verbitterd over bleef. Uiteindelijk is moeder nooit meer terug geweest naar Indië en de zonen pas nadat hun moeder was overleden. Pas toen voelden ze zich 'vrij' om de reis terug te

maken. Het graf van hun vader konden zij bezoeken op het ereveld Pandu in Bandung.

Dat de oorlog diepe sporen heeft nagelaten is overduidelijk. Hun moeder was verbitterd, vertelt de zoon, en praatte niet met de jongens over het verleden. Zij stortte zich vooral op de leerproblemen van haar zoons. De plek die hun leven en ervaringen in Nederlands-Indië bij haar had, toont zich in de veelheid aan allerlei knipsels, artikelen en foto's die zij verzamelde en hoe gesloten zij was ten opzichte van haar zonen over deze geschiedenis.

Over het verleden sprak zij alleen met haar vriendinnen uit Indië. Zij kon en wilde geen hulp vragen, voelde zich door Nederland in de steek gelaten en was heel boos over de miskennis van hun oorlogsleed en haar worsteling met het leven als weduwe en als alleenstaande moeder voor de zorg van haar twee zonen.

Wel eens gedacht aan adverteren in NICC Magazine?

Uw product of dienst wordt door minstens 100.000 mensen opgemerkt.
Hoe dit kan? Vraag vrijblijvend onze advertentieflyer met uitleg en tarieven aan
info@indisch-centrum-den Haag.nl

Links4u Interessante, handige, leerzame LINKS voor iedereen

Indopedia, Indische Encyclopedie / Bibliotheek / Indisch erfgoed / naslagwerk over voormalig Nederlands-Indië.
<https://www.indopedia.nl/>

Doorlink-website naar veel Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen.
<https://linkenindisch4ever.wordpress.com/>

Website over online **geschiedenis** van/voor Indische Nederlanders.
<http://www.indischhistorisch.nl>

Organisaties die **archieven** bezitten over de **oorlog in Indië, de Bersiap en dekolonisatie**.
<https://www.tweedewereldoorlog.nl/bronnen/archieven/indisch-erfgoed>

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië in de **boekenwinkel van Historiek.net**. <https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Veel informatie over **schoolspakketten** over voormalig Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Een ware schat aan foto's in kleur op **Monochrome Specter** uit de Tweede Wereldoorlog in ZO-Azië.
blog.livedoor.jp/irootoko_jr/

Het **Indisch Herinneringscentrum** Sophiahof, Den Haag
www.indischherinneringscentrum.nl

Moluks Historisch Museum [M.H.M.] Sophiahof, Den Haag
<http://www.museum-maluku.nl/>

Culturele website voor **Chinese en Chinees-Indische** gemeenschap.
<https://www.inisiatip.nl>

Informatieve website over de beruchte **moord op Chinezen** in 1740 in Indië.
<http://home.iae.nl/users/arcengel/NedIndie/chinezen.htm>

Stichting die ijvert voor erkenning en betaling van **Japanse Ereschulden** door Japan aan WO II slachtoffers
<http://www.japanse-ereschulden.nl/>

Toonaangevend **Indisch maandblad** (glossy). <http://www.moesson.nl/>

Wie (her)kent deze foto's? Website van het **Tropenmuseum**.
<http://www.fotozoektfamilie.nl/>

Wedsite over **Nederlandse militairen** in Indië 1946-1949.

<http://www.indiegangers.nl/>

Indisch Familie Archief

<http://www.indischfamiliearchief.nl/>

Actuele items en achtergrondartikelen van de **Nederlandse Krijgsmacht**.
<https://www.nederlandse krijgsmacht.nl/index.php/nieuws/>

De **Jeugdwebsite** van de Oorlogs-graven Stichting (Ned.-Indië).
<http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1>

Een digitaal **Indisch Museum**,
<https://indischmuseum.wordpress.com>

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 aug.
www.indieherdenking.nl

Wensite voor genealogisch onderzoek
http://www.stamboomforum.nl/subfora/127/2/21753/0/bronnen_voor_familieonderzoek_nederlands_indie

Grote verzameling **Facebook pagina's** over alles wat te maken heeft het Nederlands-Indië en het Indisch erfgoed.
<https://www.facebook.com/pages/?category=top>

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS over de Pakan-Baroe Spoorweg.
<http://pakanbaroe.my-free.website/>

Alle bandjes, foto's en verdere info over **Indorock**.
<http://indorock.home.xs4.nl>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland.
<http://www.taman-indonesia.nl>

Koorenhuis - Den Haag, allerlei cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater.
<http://www.koorenhuis.nl>

Jeugdbieb, erg leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Website **Indische Jeugdboeken**, compleet met een bestellink.
<http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>
Theatervoorstellingen - Een informatieve website met heel veel voorstellingen, overal in Nederland en voor iedere leeftijd.
<http://www.kindertheater.nl/>

Op zoek naar een muziekovertreding bij uw kumpulan? <http://www.kwekel-evenementen.nl/indische-artisten.htm>

Kunstbende, Een grote landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar.
<http://www.kunstbende.nl>

Weblog "Indische Jeugd-letteren"
Blog van Marjorie van Putten:
<http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Een **Indische startpagina voor de jeugd**: <http://suara-barukecil.jouwpagina.nl>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep.
<http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Alles over **STIP Jeugdtheater**, over producties, impresariaat, enz.
www.stipproducties.nl

Woonzorgcentrum voor Indische en Molukse ouderen 'Raffy'.
<https://Raffyzorg.nl>

Alles wat je moet weten over **Papoea websites**.
<https://Papua.startpagina.nl>

Trefpunt Azië - Informatieve website met wetenswaardigheden uit landen in ZO-Azië.
<https://www.trefpuntazie.com>

Nieuws en informatie over en uit **West Papua**. <http://www.tanahku.west-papua.nl>

Online **Aziatische supermarkt**, webshop en 20 fysieke winkels.
<http://www.orientalwebshop.nl/>

Alles voor de keuken, huishoud, kunst, textiel, boeken, sieraden en veel meer.
<http://www.indowebshop.nl/>

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een **GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE**
info@indisch-centrum-denhaag.nl

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 10 april 2019

T/m 15 mei 2019: De Indië Monologen. Maandag 8 oktober jl. vond de succesvolle première plaats van De Indië Monologen, met o.a. Yvonne Keuls, Ellen Deckwitz, Willem Nijholt, Astrid Seriese en Erwin van Ligten. De Indië Monologen is een unieke theateravond met wisselende combinaties van gasten en Nederlands-Indië als centraal thema. Hoe werkt die geschiedenis door in ons land en in onze

levens? Hoe willen we ons tot die geschiedenis verhouden? Dergelijke vragen staan centraal tijdens De Indië Monologen. Elke editie van De Indië Monologen presenteert een uitgelezen gezelschap van bekende Nederlandse schrijvers, musici, acteurs en prominenten uit de wereld van de media, journalistiek en politiek; allen met een Indische achtergrond of sterke betrokkenheid bij de geschiedenis van Nederlands-

Indië. De regie is in handen van Bo Tarenskeen. De voorstellingen zijn nog tot en met 15 mei 2019 te zien. Voor de speellijst met alle gegevens, zie de uitgebreide website:

<https://www.indiemonologen.nl/>

T/m 18 juli 2019: MS Oranje, Koers Gewijzigd. De Oranje was het begin van een nieuw leven. Het schip was voor veel Indische Nederlanders de vrijheid, maar ook het verlaten van het geliefde Indië. "We hebben het overleefd, dat gevoel was er wel". Het schip en haar herinneringen zijn het onderwerp van een mooie tentoonstelling in het Scheepvaart Museum in Amsterdam. Tachtig jaar na haar tewaterlating op 8 december 1938 spreekt de Oranje nog steeds tot de verbeelding. De tentoonstelling is opgebouwd uit twee delen: de geschiedenis van het schip en de verhalen van de gerepatrieerden. De persoonlijke verhalen van 10 gerepatrieerden komen tot uiting, versterkt door indringende portretten die de foto-

graaf Jitske Schols van hen maakte. Locatie is: **Scheepvaart Museum**, Kattenburgerplein 1, 1018 KK Amsterdam. Openings-tijden: dagelijks van 9.00 tot 17.00 uur (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag). Toegang: € 16,00 pp., kinderen 4 t/m 17 jr., CJP, Studenten en Cultuurkaart: € 8,00 Museumjaarkaart van toepassing. Online Tickets zijn verkrijgbaar via <https://tickets.hetscheepvaartmuseum.nl/>

T/m 17 augustus: Tabeh Sobat Een tentoonstelling rondom de militaire avonturen van Aaldert Wachtmeester op Java en op

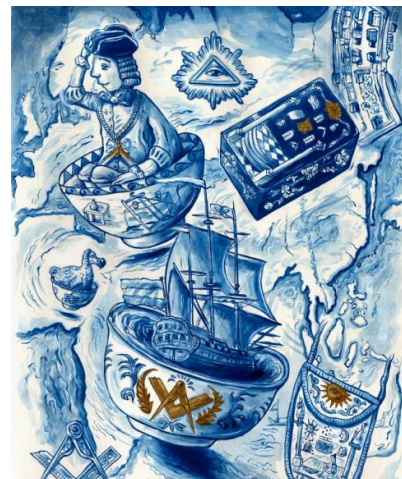

Vertrek uit Mariëndal, mei 1947. Schilderij door Gerrie Wachtmeester, naar een foto uit de nalatenschap van vader Aaldert.

Sumatra 1946-1948. Deze expositie van kunstschilder Gerrie en journalist Melle Wachtmeester bestaat uit 12 schilderijen en briefcitaten, op basis van authentieke foto's en brieven van hun vader Aaldert. Aaldert Wachtmeester (1922-2007) vertrok in januari 1946 als oorlogsvrijwilliger naar Nederlands-Indië. Hij schreef honderden brieven naar zijn vrouw in Nederland. Zijn zoon en oud-journalist Melle (1950) vatte ruim 360 brieven van zijn vader uit de Indië-periode samen in een boek. Aaldert's jongste zoon en kunstschilder Gerrie (1957) schilderde 12 grote doeken op basis van de kleine zwart-witfoto's die zijn vader in de oorlog in Indië had gemaakt. Het zijn realistische schilderijen, die door hun kleur en formaat de gebeurtenissen van destijds veel indringender weergeven dan die kleine foto's. Museum Bronbeek wil op deze manier bijdragen aan de bewustwording dat foto's, brieven en andere voorwerpen in de nalatenschappen van ouders en grootouders bijna altijd zeer interessante en waardevolle informatie bevatten, die voor het nageslacht van groot belang kan zijn om inzicht te geven in de koloniale periode, de Tweede Wereldoorlog, de Bersiap en de Politie acties in Indië.

T/m september 2019: Tentoonstelling 'Avontuur in Azië'. Deze tentoonstelling belicht de rol van de Vrijmetselaars-loges in de internationale handel in de 18e en 19e eeuw in Zuid-Oost Azië. Uit onderzoek van gastcurator dr. Andréa Kroon blijkt dat vrijmetselaars hoge posities in

de VOC en de handelsposten in Nederlands-Indië, India, Ceylon, Japan en China bekleedden en waren betrokken bij de internationale handel. Daarnaast lieten de loges ook een fascinerende materiële cultuur achter. Logegebouwen in Zuidoost-Azië zijn

een voorbeeld van het gedeelde erfgoed van Oost en West ('shared heritage'). Een bijzonder onderdeel van de tentoonstelling is het **digitale bladerboek**: een combinatie van een traditioneel papieren boek en een hightech kennisomgeving. Bij het bladeren door het verhaal wordt de bezoeker verrast door afbeeldingen die tot leven lijken te komen, en kan hij zich via beeld, woord en geluid verdiepen in de geschiedenis van de Vrijmetselaars broederschap. Bij de tentoonstelling verschijnt het fraai geïllustreerde **magazine 'Avontuur in Azië'**.

Op 25 november geeft de gastconservator geeft een **lezing** in het Vrijmetselarij Museum. Praktische info is te vinden op vrijmetselarijmuseum.nl.

Locatie: Vrijmetselaarsmuseum, Javastraat 2-b, 2585 AM, Den Haag. Openingstijden: wo. t/m zo. 12.00 – 17.00 uur. Toegang (incl. rondleiding) volw. € 7,50; tot 18 jr. € 5,00; Ooievaarspas: € 3,75; studenten (op vertoon collegekaart): € 5,00. LET OP: PIN ONLY.

T/m november 2019: Expositie Wayang Revolusi, Kunst in dienst van de vrijheid. Deze

tentoonstelling laat zien hoe de Indonesische nationalistinnen in hun strijd tegen de Nederlandse overheersing de traditionele wayang-theaterkunst als propaganda gebruikten. De hoofdrolspelers zijn de politici en de militairen van de twee partijen, die tegenover elkaar stonden in de onafhankelijkheidsstrijd, zoals de Nederlandse Generaals Spoor en Van Mook, de Indonesische president Sukarno en de vice-president Mohammed Hatta. De poppen zijn

gemaakt door poppenspeler en maker: Ki Ledjar Soebroto. Daarnaast komen andere vormen van het Wayangspel aan bod, zoals: Kulit, Golek, Klitik en Topeng. Ook worden films en toepasselijke voorwerpen getoond.

Locatie: **Poppenspe(e)lmuseum**, Kerkweg 38, 8193 KL Vorchten (Gemeente Heerde). Geopend op: woensdag, zaterdag en zondag 12.00 tot 17.00 uur. Toegang: € 5,50 (volw.) en € 4,50 (3-12 jr). Info: www.poppenspelmuseum.nl

T/m 6 mei 2019: Indo, Indië, Indonesië: Door de ogen van generatie NU. Welke plek willen wij ons koloniale verleden geven?

Het is een vraag die in Nederland zelden tot nooit werd gesteld. Niet in geschiedenisles op school, niet door politieke partijen en niet aan de keukentafels. Daar komt nu verandering in. De maatschappelijke roep om het echte verhaal gaat samen met de persoonlijke ambitie van vijf makers: fotografen Eric Kampherbeek en

Het fraaie Nutshuis in Den Haag

Suzanne Liem, het Indonesische kunstenaarsechtpaar Tita Salina en Irwan Ahmett en journalist en podcastmaker Lara Nuberg. De locatie is: **Het Nutshuis** Rivierwismarkt 5, 2513 AM Den Haag. Tijden: ma t/m za van 11.00 tot 16.00 uur. Toegang is gratis. Op donderdag 28 maart vanaf 13.00 uur t/m vrijdag 29 maart gehele dag is de tentoonstelling tijdelijk gesloten. Zaterdag 30 maart weer geopend. Parkeergarage op 3 minuten loopafstand. Nadere informatie: <https://nutshuis.nl/>.

12 mei 2019: 11^e Tjidengkamp Reünie. Het programma van deze 11^e reünie kenmerkt zich door het thema: Herinneren, doorgeven en helen. De sprekers zijn Robin van Doorn, die vertelt over 'Voorbij het zwijgen'; Margaret Leidelmeijer

behandelt het einde van de oorlog en de onrustige periode daarna en de repatriëring. Aansluitend zal Joost van Bodegom met de zaal in gesprek gaan over hetzelfde onderwerp. Kester Freriks zal het hebben over zijn hartekreet 'Tempo Doeloe, een omhelzing'. In het middagprogramma wordt aandacht geschonken aan het 'Geborde Dagboek' van Francien Visser (1906-1991). Doeken waar-op in ruim 300 afbeeldingen vrijwel alle facetten van het Tjidengkamp zijn weergegeven.

De archivaris zal aansluitend het belang benadrukken van het zorgvuldig bewaren van documenten en artefacten en het ontsluiten van dit soort herinneringen. Ere-gast is dit jaar Wieteke van Dort. Locatie: **De Kumpulan**, Landgoed Bronbeek, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem. Aanvang om 10.30 uur. Entree: € 27,50 pp., incl. koffie/thee, soekkoek en een uitstekende Nasi Rames. Aanmelden voor deze Reünie via de website: www.tjidengkamp.nl. Meer info bij Henk Camping, Tel. 06-20019553 of het e-mailadres: henk.camping@tjidengkamp.nl.

De Indische Agenda uitgelicht:

1. Bronbeek Festival 14 april 2019

Tijdens het jaarlijkse Bronbeek Festival worden vooral kinderen uitgedaagd om deel te nemen aan stoere, speelse en creatieve

activiteiten in de open lucht en in grote tenten op het Landgoed Bronbeek. Kinderen kunnen er muziek maken met Indonesische

Ankloengs, tropische geuren ontdekken, een Balinees masker maken of met Bronbeek-bewoners een houten bootje maken en

uitproberen in de vijver. Er zijn oud-Indische spelletjes of je kunt je laten schminken en verkleed in sarong of uniform op de foto.

Er zijn ook stoere activiteiten, zoals een klimtoren beklimmen, schieten op doelwitten, je handigheid testen op een hindernisbaan, je zenuwen op de proef stellen met een spiraal of spijkerbroekhangen. Even uitrusten doe je rijdend op een pony of op een militair voertuig.

Er is een korte theatervoorstelling over dagboeken en brieven die uitgezonden militairen schreven en naar huis stuurden. De bands Samba Palooza en Esk-Esque zorgen verder voor de sfeer. Indische hapjes en drankjes zullen die dag zeker niet ontbreken.

Alle activiteiten zijn van 10.00 tot 17.00 uur.

Een toegangskaart voor alle activiteiten (inclusief museumbezoek) kost € 3,00 per kind. Kinderen tot 6 jaar, Vriendenpas, Defensiepas en Museum Jaarkaart hebben gratis entree. De kaarten zijn op 14 april verkrijgbaar aan de ingang van Landgoed Bronbeek. Gratis parkeren kan op het terrein van de HAN aan de Ruitenber-

laan. Op het Landgoed zelf is GEEN parkeergelegenheid.

Het Bronbeek Festival is tot stand gekomen door een samenwerking tussen het Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen, vrijwilligers, Arnhemse kunstenaars, Paresto, Facilitair Bedrijf Defensie, Keep Them Rolling (antieke legervoertuigen) en ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten.

Lokatie: **Landgoed Bronbeek**, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem.

2. Themazondagen Bronbeek

STICHTING KLEIN BRONBEEK

Zoals van ouds organiseren de Stichting Klein Bronbeek en de Stichting Indisch Erfgoed in de wintermaanden Themazondagen in het Reünie- en Congrescentrum Kumpulan op het landgoed Bronbeek in Arnhem. Voor het seizoen 2018-2019 is er weer een aantrekkelijk programma samengesteld. Ook dan weer combineren wij uw suggesties met de actualiteit. Het jaar 2018 is uitgeroepen tot het Europees jaar van het Cultureel Erfgoed. Om elkaars geschiedenis nog beter te leren kennen is er in het programma aandacht voor de diversiteit van Indisch en Indonesisch erfgoed niet alleen in Nederland maar ook in Indonesië. Verspreid over het seizoen zijn er lezingen

over de Indische eetcultuur en muziek, de beheersing van de toenmalige en huidige Indonesische waterhuishouding, het behoud van de Indische architectuur en stedenbouw en het behoud van Indische kunst in de Nederlandse musea. In dit 12^e seizoen nog vier themazondagen.

Themazondagen:

- **24 maart 2019** -- 'Behoud van Nederlands-Indische architectuur en stedenbouw' Sprekers Pauline van Roosmalen, Obbe Norbruis, Frederik Erens en Juliette Roding
- **14 april 2019** -- 'Het behoud van Indische kunst in Nederlandse musea'

Sprekers: Thijs Schoonderwoerd, Jan de Hond, Pauljac Verhoeven en Frans Leidelmeijer

Een toegangsbewijs kost per keer € 28,50 pp.

Zoals gebruikelijk bestelt u de entreebewijzen via de website van de [Kumpulan](http://Kumpulan.nl).

Voor vragen kunt u contact opnemen met Geertje Besselink, bestuurslid van de Stichting **Vrienden van Bronbeek**, via: geertjebesselink@gmail.com of 06-20976818.

Maandelijks GRATIS E-Magazine voor de Indische gemeenschap

Meer dan 9700 abonnees

Waardeert u ons werk? Steunt u ons dan alstublieft met een

vrijwillige donatie

BANK: **NL39 RABO 0129 2168 36** t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

MOBI PC
In samenwerking met borca-online

Reparatie, onderdelen, accessoires en batterijen voor al uw elektronische apparatuur. <http://www.mobipc.nl/onderdelen>

Pasar Kalender 2019

(update: 1 maart 2019)

Februari

16 t/m 24: Amsterdam <http://www.istimewa-events.nl>

Maart

3, 4: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

8, 9, 10: Zwolle <http://www.istimewa-events.nl>

29, 30, 31: Eindhoven <https://www.pasarstellar.nl/>

April

20, 21, 22: Rotterdam <http://www.istimewa-events.nl>

21, 22: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

Mei

5, 6: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl

18, 19: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

18, 19: Sluiskil www.pasarsluiskil.nl

23 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

24, 25, 26: Geleen <https://www.pasarstellar.nl/>

Juni

1, 2: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl

8, 9, 10: Den Helder <https://www.pasarstellar.nl/>

15: Wageningen <http://www.zinzia.nl>

22, 23: Leiden <https://www.pasarstellar.nl/>

22, 23: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

28, 29, 30: Zeist <http://www.istimewa-events.nl>

Juli

7: Breda www.raffyzorg.nl

13, 14: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

24 t/m 28: Steenwijk <http://www.istimewa-events.nl>

Augustus

10: Oost-Souburg <http://www.mae-uku.nl>

11 t/m 14: Dordrecht <http://www.istimewa-events.nl>

17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

September

6, 7, 8: Assen <http://www.istimewa-events.nl>

14, 15: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

20, 21, 22: Den Bosch <http://www.istimewa-events.nl>

29, 30: Maastricht <http://www.istimewa-events.nl>

Oktober

10 t/m 13: Alphen a/d Rijn <http://www.istimewa-events.nl>

26, 27: Leek <https://www.pasarstellar.nl/>

November

3, 4: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

December

21 dec. t/m 5 jan.: (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag)
Arnhem, Burgers Zoo <http://www.istimewa-events.nl>

Ziet u nog een foutje in deze lijst of heeft u een aanvulling of een aan-/afmelding? Laat het ons weten via e-mail.

Uw pasar aanmelden voor deze lijst ?

#

info@indisch-centrum-den Haag.nl

ook kleine non-commerciële particuliere en verenigings pasars welkom voor vermelding in deze kalender

1ct

MEER DAN 40 LANDEN

1ct/min naar vaste lijn

NIEUW

[Meer informatie](#)

Colofon

Maandelijks Digitaal Magazine
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Han Dehne

Ron Kraft

Chinook de Deugd

Columnist: Han Dehne

Correspondenten:

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Jan van Wagtendonk (Japanse Ereschulden)

Yvonne van Genugten (Sophiahof)

Albert van Pohn (Muziek, column)

Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)

Armando Ello (Hoezo Indo)

Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Technische realisatie & verzending:

Dennis van der Ham

<http://www.borca-online.nl/>

Verschijsning: ca. de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 10^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnementen NICC Magazine: GRATIS

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BIC: RABONL2U

Overnemen van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2019 N.I.C.C. Den Haag

Herdenkingssymbool Melati

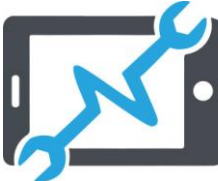
De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00

De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)

Bestellen: <http://webshop.indieherdenking.nl/nl/>

SHOPDEN

BORCA ONLINE

Borca Online
Computer Service

Weimarstraat 39
 2562 GP Den Haag
 070-364 2806
www.borca-online.nl

e-mail adressenlijst

	NAAM	e - MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag